

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCOVENECC

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Bollettino No 866

Scarsa attività in Egitto

Due velivoli inglesi distrutti - Un atto senza discriminazione

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica: Sul fronte di El Alamein scarsa attività operativa.

Nella giornata di ieri un »Hurricane« è stato abbattuto dal tiro di armi automatiche di fanti della Divisione »Folgore«: il pilota, sud-africano veniva catturato, altro apparecchio, colpito da fucilieri dello stesso reparto, precipitava nei pressi di Him Himat.

Nel pomeriggio del 7 ottobre velivoli da caccia britannici hanno mitragliato in volo rasente, nonostante i visibili segni di riconoscimento, reparti sanitari della Divisione »Folgore«, causando tre morti e dodici feriti fra i ricoverati.

Nota al Bollettino No 866:

Da meno di venti metri d'altezza, senza alcun rischio, trattandosi di elementi sanitari, e come tali non protetti da mezzi di difesa controaerea, quattro velivoli da caccia britannici hanno mitragliato con pallottole esplosive, alle ore 15,45 del 7 ottobre, le sezioni di sanità della Divisione »Folgore«. I numerosi regolamentari segni di riconoscimento e la dislocazione in piena luce su di un pianoro sopraelevato non sono valsi ad evitare l'atto criminoso che causava tre morti e dodici feriti tra i ricoverati. Ormai non si può più credere ad involontari errori, quando questo nuovo triste episodio si ricollegli ad altri verificatisi in occasione della recente azione britannica su Tobruk. I fatti rigorosamente vagliati e sicuramente documentati possono essere così riassunti. Il 13 settembre un ufficiale e sei avieri lasciavano, a bordo di un autocarro, un nostro magazzino avanzato e si inoltravano di qualche decina di chilometri nel deserto, allo scopo di provvedere al recupero di alcuni ma-

teriali. Per un guasto intervenuto, la macchina doveva arrestarsi e mentre si procedeva alle necessarie riparazioni veniva circondata da sei camionette inglesi provenienti dal sud. Una quarantina di australiani, subito balzati a terra coi fucili mitragliatori spianati, rendevano impossibile qualunque resistenza, attesa la superiorità numerica e le circostanze del momento, fra gli australiani erano un ufficiale inglese, comandante la colonna, ed uno francese. Dopo breve tempo, sul gruppo dei nostri prigionieri gli australiani aprivano freddamente il fuoco da brevissima distanza e, assicuratisi che i nostri fossero morti o mortalmente feriti, proseguivano verso nord. Un aviore, rimasto illeso e ritenuto morto perché privo di sensi, poteva più tardi, insieme ad un compagno gravemente ferito, raggiungere un nostro posto avanzato e denunciare così l'accaduto. In un ordine di operazione (caduto nelle nostre mani per l'attacco a Tobruk) in relazione all'avanzata prevista e non realizzata nella zona di sbarco, è prescritto: »il decimo plotone distaccherà una sezione per attaccare il ricovero B 1082 e tutti coloro che vi si trovano debbono essere uccisi. Ordine, dunque, senza discriminazione alcuna, di soppressione integrale degli avversari. Tale criterio — cui vanno ricollegati i precedenti attacchi alle navi ospedaliere ed agli idrovolanti di soccorso — può ben essere posto a confronto con quello assunto dai comandi nostri allorché, com'è stato reso noto, allestiscono una colonna di soccorso per raccogliere, in pieno deserto, feriti nemici abbandonati dai propri reparti, o fanno prodigare le truppe dipendenti per il salvataggio, nella rada di Tobruk, dei numerosi naufraghi nemici. Si renderanno inevitabili le nostre più legittime rappresaglie.

Vojno poročilo št. 866

Neznatno delovanje v Egiptu

Dve angleški letali sestreljeni - Dejanje, ki se ne da opravičiti

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob- javlja: Na bojišču pri El Alameinu le neznatno delovanje.

Včeraj je avtomatsko oružje pehotne divizije »Folgore« sestrelilo en »Hurricane«. Pilot, ki je bil južnoafrikanec, je bil ujet. Drugo letalo, ki so ga sestrelili strelci istega oddelka, je padlo na tla blizu Him Himata.

7. oktobra popoldne so angleški lovci s strojnimi obstreljevali sanitetne oddelke, divizije »Folgore«, ki so nosili vidne spoznavalne znake in so tri bolničarje ubili, 12 pa jih ranili.

Dodatek k vojnomu poročilu glavnega stana italijanskih Oboroženih Sil št. 866:

Štirje angleški lovci so 7. oktobra ob 15,45 obstreljevali s krogliami sanitetne oddelke divizije »Folgore«. Ti letalci so delovali iz višine manj kakor 20 metrov in brez tveganja, ker je šlo za bolnišnični oddelki, ki niso zaščiteni s protiletalsko obrambo. Številni redni znaki za spoznavanje teh naprav in razpostavitve na visoki planoti pri svetlem dnevu niso mogli preprečiti tega zločinskega dejanja, ki je povzročilo tri mrtve in 12 ranjenih med bolničarji. Odslej ni več mogoče verjeti na nehotene pomote pri tem žalostnem dogodku, če ga primerjamo z drugimi, ki so se dogodili pri nedavnem angleškem nastopu pri Tobruku. Ti dogodki, ki so strogo dokazani z dokumenti, se dajo posneti takole: 13. septembra je en častnik in 6 letalcev v nekem avtomobilu zapustilo eno naših sprednjih skladišč in napredovalo

nekaj desetih kilometrov v puščavo, da bi tam zbralo nekaj gradiva. Zaradi pokvare se je moral avtomobil ustaviti in ko so ga popravljali, ga je obkolilo šest angleških avtomobilov, ki so prišli od juga. Kakih 40 Avstralcev, oboroženih s puškami in strojnimi, je onemogočilo odpor, ker so bili številčno in po okoliščinah v premoči. Med Avstralci je bil angleški častnik, ki je poveljeval, in en Francoz. Nato so Avstralci hladno in kratke razdalje streljali na naše ujetnike in ko so se prepričali, da so mrtvi ali smrtno ranjeni, so nadaljevali pot proti severu. En letalec pa je ostal nepoškodovan, pa so mislili, da je mrtev, ker je negiben ležal. Pozneje se mu je posrečilo v družbi drugega teško ranjenega vojaka doseči eno naših prednjih postojank in poročati o dogodku.

V naše roke je padlo tudi povelje ob likli napada na Tobruk: »deseti vod« se bo ločil v oddelki, ki bo napadeli zaklonišče B 1082 in vsi, ki so notri, morajo biti ubiti. To je torej povelje, ki se ne da opravičiti od nikogar in po katerem naj se sovražnik v celoti pobije. Ta kriterij, kateremu je treba pridružiti še prejšnje napade na bolniške ladje in na pomozna vodna letala, je v pravem nasprotju s kriterijem naših poveljstev, kadar, kakor je znano, pošiljajo pomožne kolone, ki naj v puščavi zberejo sovražne ranjence, zapuščene od njihovih lastnih oddelkov in kadar naročajo svojim vojakom, naj rešijo številne sovražne brodolomce, kakor je bilo v zalivu pri Tobruku. Naše represalije, ki so več kot zakonite, bodo neizogibne.

Minister Pareschi v Monakovem

Rešena so bila važna vprašanja v politiki italijanske in nemške prehrane

Monakovo, 9. oktobra. AS. V pogovorih, ki jih je imel italijanski kmetijski minister Pareschi s podtajnikom nemškega kmetijskega ministrstva in voditelja nemških kmetov Backejem in ki so potekali v duhu tovariškega in prijateljskega duha, kateri veže obe osni sili, so bila izčrpno obravnavana vprašanja politike italijanske in nemške prehrane. Pogovori so rodili uspeh, ki bo tudi na važnem polju prehranjevalnega gospodarstva zavaroval predpostavke za doseg končne zmage.

Med svojim bivanjem v Monakovem se je minister Pareschi v spremstvu državnega podtajnika Backerja poklonil padlim za narodno-socialistično stvar ter je položil vence na njihove grobove. Obiskal je tudi Rjavo hišo ter druge sedeže narodnosocialistične stranke, kjer ga je sprejel blagajnik stranke Schwarz, nato pa je obiskal še hišo in razstavo nemške umetnosti. Na sprejemu, ki mu ga je priredil bavarski ministrski predsednik Siebert, je eks. Pareschi odgovoril na vroč pozdrav, da je vesel, da se vrši ta sestanek v Nemčiji in sicer v glavnem mestu narodnosocialističnega gibanja, pri čemer je posebno povzdignjen duh obeh revolucij, kakor tudi prijateljstvo, ki

veže oba velika voditelja, ki sta omogočila to pogajanje. Danes bo minister odpotoval iz Monakovega v Rim.

Italijanski tanki na egiptovskem bojišču.

Novi uspehi na Kavkazu

Ob Donu so italijanske in romunske čete zavrnille sovražnika Pri Ilmenskem jezeru je bilo razbitih ali uničenih pet sovjetskih divizij

Hitlerjev glavni stan, 9. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Na Kavkaškem področju so si napadalne čete priborile pot dalje in zavzele v ogorčenih borbah po gozdovih nove višinske grebene.

Na fronti ob Donu so romunske in italijanske čete zavrnille sovražnikove sunke.

Na srednjem odseku fronte so bili pri uspešnih napadalnih akcijah zavzeti številni bunkerji in postojanke ter pripeljanih večje število ujetnikov.

Jugozahodno od Ilmenskega jezera so čete kopne vojske ter orožja SS ter letalske edince, ki se bojujejo na kopnem z učinkovito podporo letalskega orožja pridobile nadaljni odsek terena ter pri tem razbile odnosno unicile pet sovjetskih divizij in 2 strelski brigadi.

Od 27. septembra dalje je bilo tu pripeljanih 3288 ujetnikov, razen tega pa zaplenjenih ali uničenih 13 tankov, 108 topov, 123 metalecev granat, veliko število strojne in še drugega orožja za pehoto. Pri ogromnih krvavih izgubah, ki jih je imel sovražnik, znaša število mrtvih več kakor trikratno število ujetih.

Po brezuspešnem dnevnem vznemirjevalnem poletu enega angleškega letala nad Posarsko planškim področjem je preteklo noč nekaj angleških letal priletelo nad Nemški zaliv. Eno letalo je bilo sestreljeno. Drug bombnik je bil sestreljen pri akciji proti zapadni francoski obali. V jutranjih urah današnjega dneva so nekatera sovražna letala preletela zapadno nemško ozemlje. Maloštevilne razdiralne bombe, ki so jih odrgla, niso povzročile nobene škode.

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 9. okt. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja nadalje:

V zvezi z obvestilom vrhovnega poveljstva nemške vojske z dne 7. oktobra t. l., da o protikrepu za vezanje nemških vojnih ujetnikov, ki so bili odpeljani z obale pri Dieppu in pri napadu na otok Sarg, je angleška vlada samo izmikajoče odgovorila, pri čemer se opira na izjave nemških ujetnikov, češ, da niso bili zvezani, in pristavlja, da ni odobrila in tudi ne

bo odobrila vezanja vojnih ujetnikov. Na te zavite izjave angleške vlade se nemška vlada ni mogla zanesti in je zaradi tega dne 8. oktobra ob 12 odredila, naj se vrže v okove in vezi 107 angleških častnikov in 1269 angleških podčastnikov in vojakov, ki so bili zajeti pri Dieppu. Vojaske duhovniki, zdravstveno osebje ter bolni in ranjeni vojaki niso bili zvezani.

Dne 8. oktobra zvečer je angleško vojno ministrstvo objavilo, da bo pustilo s svoje strani na to odredbo nemškega vrhovnega poveljstva zvezati enako število nemških vojnih ujetnikov. Če se to zgodi, bo nemško vojno poveljstvo 10. oktobra vrglo v okove in vezi trikrat večje število angleških ujetnikov, kolikor bo povezanih nemških ujetnikov v Angliji.

Berlin, 9. oktobra. AS. Nemška ofenziva se nadaljuje po določenih načrtih na južnem delu vzhodnega bojišča, dočim so boljševiski začasno prenehali z ofenzivnimi nastopi na srednjem in severnem odseku. Sinoči objavljeno sovjetsko vojno poročilo priznava da so se rdeče čete morale umakniti na nove postojanke na odseku pri Mozdoku, kjer se je nemški pritisk zelo povečal. Zadržna poročila iz kavkaškega bojišča potrjujejo, da so napadajoče čete že vdrle v nekatere postojanke, ki so bistveno važne za sovjetsko obrambo na tem odseku. Nemški napadalni oddelki napredujejo po načetih vdorih in klinih, ki so jih dosegli včeraj nemški oddelki ter odbijajo zaporedoma vse sovjetske protinapade.

Poročila iz Stalingrada pravijo, da so Nemci pregnali sovražnika iz novih postojank in da so na severozahodnem delu mesta sovražne sile obkoljene ter da so pred uničenjem. Povedo nad sovražnimi prometnimi in preskrbovalnimi zvezami je bilo zelo delavno nemško in zavezniško letalstvo. V doljnem teku Volge kakor tudi v Kaspiškem morju so bili bombardirani važni cilji.

Na drugih odsekih vzhodnega bojišča, posebno zahodno od Kaluge ter južno od Ladoškega jezera potekajo vojaški dogodki gladko v prid Nemcev in zaveznikov, ki povsod pridobivajo novo zemljišče.

Molčeča zarota nad Stalinovim pismom

Trieste, 9. oktobra. »Il Piccolo« poroča iz Berna: V poročilih iz Londona se v švicarskem tisku jasno vidi, da je angleška vlada sklenila molčečo zaroto nad Stalinovim pismom. Samo lista »Times« in »News Chronicle« sta objavila članke, v katerih svetujeta vladi, naj pomisli na katastrofalne posledice za združene narode, če bi Rusija klonila pod nemškim pritiskom in da zato naj stori vse, kar je mogoče, da bo izpolnila zahteve vzhodnega zaveznika.

»Times« nato omenja, da če se je moral Stalin zateči k takim načinom, obstojajo med zavezniški neskladja, ki utegnejo imeti v sedanjem trenutku težke posledice. Oba lista skušata pokazati, da ima drugo bojišče izrazito ameriški značaj. Dovedajo, da Anglija ne bo mogla ničesar resno zagotoviti, dokler Amerikanci ne bodo pripravljeni in ne bodo mogli dati Angležem na razpolago več milijonov vojakov ter več sto prevoznih in vojnih ladij. Amerikanci seveda odgovarjajo z vprašanjem, kaj bodo počeli Angleži s svojimi štirimi ali petimi milijoni vojakov, ki životarijo na Angleškem. Angleži bi se lahko koristneje poslužili teh ljudi, kakor da jih pošljejo v brezdelju.

Toda če bi radi v Londonu Stalinovo pismo zadušili, pa v Moskvi ne izgubljajo časa za javno razpravo o vprašanju drugega bojišča. V nekem poročilu iz Moskve pravi švicarska telegrafska agencija tole: Sovjetski tisk objavlja, da je Wilkie 6. oktobra podal zastopniku sovjetske agencije Tass v Čungkingu naslednjo izjavo: »Upam, da bo Stalinova izjava opozorila združene narode na potrebe Rusije.« V nekem propagandnem govoru so dejali v Londonu: Vojaški kritik agencije Reuter piše, da se neke na Angleškem gradi taborišče s številnimi napravami za odskočišče zavezniške ofenzive v Evropo. Taborišče bo imelo 9 kv. kilometrov ter bo vsebovalo skladišča in prostore za 800.000 mož.

Milan, 9. okt. AS. Aldo Valori ki v listu »Corriere della sera« komentira odnosa je med

Angleži in Amerikanci ter Rusi na drugi strani, piše: »Politično je jasno, da Angleži in Amerikanci že od začetka vojne gledajo v Sovjetski Rusiji zaveznika, ki ni nič bolj dragocen kakor nevaren. Vsi žele, da bi se Rusija izčrpala in da bi se ob njej izčrpali tudi nasprotniki. In Stalin se ne more pritoževati nad načrti svojih zaveznikov, kajti ti načrti so prav podobni načrtu, ki si ga je izmislil on v upanju, da se bodo vse kapitalistične države izčrpale v medsebojni vojni. Stalin, ki je Angležem in Amerikancem razodel čudovite sovjetske vojaške priprave in jim je s tem tudi nudil možnost spoznati, da v resnici obstoji boljševiska nevarnost, jih je istočasno razrešil moralne obveznosti, priteči mu na pomoč. Iz tega bi se dalo spoznati, da so Stalina njegovi zavezniški v Londonu in Washingtonu izigrali. Zaradi tega je verjetno Stalin tudi tako odkrito pokazal svojo jezo v svojem zadnjem pismu dopisniku ameriške agencije »Associated Press«. Toda naj kdo misli o tem kar hoče, vsekakor vojaški razlogi ovirajo Anglosase, da mu ne morejo uspešno pomagati,« zaključuje Aldo Valori.

Kralj Mihael sprejel bolgarskega ministra

Bukarešta, 9. oktobra. AS. Romunski kralj Mihael je sprejel v avdienco bolgarskega gradbenega ministra Vasiljeva in prometnega ministra Radoslavova.

Japonci na Guadalcanalu

Saigon, 9. oktobra. AS. Zvedelo se je, da so se Japonci uspešno izkrcali na več točkah otoka Guadalcanal. Obkolili bodo preostale severnoameriške čete.

Iz bojev na Kitajskem

Tokio, 9. oktobra. AS. List »Yomiuri« je zvedel iz Ankova, da so komunistične sile na severnem Kitajskem odkrito priznale svoje izgube pri zadnjem ofenzivnem nastopu v teh krajih. Te izgube znašajo 62.000 mrtvih in ranjenih vojakov 18. in obnovljene 4. komunistične armade.

Zmešnjava v Avstraliji

Jokohama, 9. oktobra. AS. Japonci, ki so se vrnili iz Avstralije, so potrdili, da vlada v notranjih avstralskih razmerah velika zmešnjava, ki jo je občutili zlasti med delovnimi sloji. Od začetka spopada so se stavke druga za drugo nadaljevale. Posebno rudarji so radi stavkali. Kmete, ki so bili poklicani pod zastavo, so skušali nadomestiti s prostovoljnimi ženskimi delovnimi oddelki, toda uspehi so bili elabi, ker zakletom ali ni bilo za delo, ali niso znale delati in zato so kmetje protestirali proti njim. Razmere med Amerikanci in Avstralci so slabe in Avstralci ne skrivajo sovraštva do ameriških vojakov posebno zaradi njihovega obnašanja do žensk. V Melbourneju je pet pihanih ameriških mornarjev ubilo tri Avstralke. V vseh vojaških krogih vzbujajo posebno ogorčenje ameriški čenci.

Wilkie odšel iz Čungkinga

Saigon, 9. oktobra. AS. Iz Čungkinga se je izvedelo, da je Wilkie zapustil kitajsko prestolnico in da bo nesel predsedniku Rooseveltu posebno spomenico Čangkaškove vlade.

Žrtve neredov v Indiji

Rim, 9. oktobra. AS. Angleški tajnik za Indijo Amery je včeraj v spodnji zbornici povedal, da je število žrtv v Indiji zaradi neredov 846 mrtvih ter 2024 ranjenih med civilnim prebivalstvom. Med stražniki in vojaštvom pa je bilo 60 mrtvih in 648 ranjenih.

Po treh ljubljanskih umetniških razstavah

Ljubljana, oktobra.

Naše mesto ima po več kot 40 letih sodobne likovne umetnosti že tako dognano umetniško tradicijo, da si more brez skrbi privoščiti tudi po tri umetniške razstave hkrati, kolikor jih imamo sedaj v Ljubljani, pa se še tove napovedujejo. Kar je najbolj zanimivo, je to, da vlada za vse tri umetniške razstave zadovoljivo, da, kar veliko zanimanje med občinstvom in v javnosti, oglašajo pa se tudi kupci, tako da morejo biti tudi umetniki kolikor toliko zadovoljni, čeprav ni seveda vse tako, kakor bi si sami želeli. Vendar bi človek skoraj pomislil, da se vračajo prav v naše mesto časi renesančne Firence ali antičnih Aten, ko so meščani najbolj raznovrstnih poklicev, obrtniki, trgovci in sluhci, kar javno debatirali o kakovosti te ali one razstavljenе umetnine in kazali zanimanje zanje.

Resnično, prav obisk na sedanjih treh razstavah in živahno zanimanje za slike kaže, da ima naše občinstvo že visoko razvit smisel za likovno umetnost in je že zelo daleč od onega občinstva pred desetletji, ki je bilo tako nedostopno za razodetja likovnih umetnikov in bilo prav zaradi tega izpostavljenemu neusmiljenemu biču Cankarjevega sarkazma. Današnje ljubljansko, ali bolje rečeno, vse slovensko občinstvo je že popolnoma vzgojeno, zna ceniti vrednote in razodetja likovne umetnosti in še več: pojavilo se je tudi kot resen kupec umetnin. To pa ni kak snobizem našega malega meščana, temveč mu je postala že resnična potreba, da okraši recimo svoje stanovanje, svoje poslovne prostore, s kakšno resnično umetnino, delom domačega umetnika in da odstrani kak neokusen in drago plačan ponatis. Sicer pa ta napredek glede pojmovanja umetnosti opazamo tudi na drugih umetniških poljih: v našem gledališču doživljajo največje uspehe prav drame in opere, ki se kakovostno dvigajo nad povprečnim kičem, resna drama zmaguje nad burko, resna opera nad lahko opereto, v koncertnih dvoranah, ki so redno polne, zmaguje dognana težka glasba. Naše družine kakor posamezniki kupujejo leposlovne knjige velike vrednosti in ne več plaže ter lahkega čtiva. Naše družine so si že ustvarile prave družinske knjižnice z lastnim nakupom, medtem ko poprej niti v javne knjižnice niso preveč rade hodile, razen morda za kakimi kriminalnimi romani. Okus je torej vsestransko napredoval, kar bodi našim ljudem v čast.

Te misli so spremljale med drugim reporterja, ko je hodil po sedanjih umetniških razstavah, opazoval ali bolje rečeno, občudoval razstavljenе umetnine, pa motril tudi ljudi, obiskovalce teh razstav, se zanimal razen za umetnostna vprašanja še za to ali ono, kar spremlja umetniške dogodke pri nas.

Najprej veljaj obisk razstavi v Jakopičevem paviljonu.

kjer razstavlja akad. slikar Tine Gorjup. O tej razstavi je večeraj strokovno mnenje povedal umetnostni kritik »Slovenec« in tudi poročilo o otvoritvi razstave je že izšlo. Jakopičev paviljon je še vedno prav prijetno tople, kakor je bil pred leti, ko smo le v njem občudovali in gledali vse mogoče razstave, od skupnih razstav naših impresionistov do kolektivnih razstav enega samega iz te struje, recimo Matije Jama, pa smo zopet vmes za spremembo gledali Magoliceve slike, nato razstave naših ekspresionistov, tudi izrazili kubiisti so bili, dalje mnogi gostje iz tujine, pa zopet resni

Tine Gorjup: Deklica.

kiparji, kakor recimo Gorše, iskaleci novih poti, kakor brata Kralja itd. itd. Topel je ta skromni umetnostni dom, iz katerega je takorekoč šla vsa naša likovna umetnost, saj ga ni našega slikarja in ne kiparja, ki ne bi vsaj enkrat razstavil v njem. Topel pa je Jakopičev paviljon bolj zaradi spominov in razstavljenih umetnin, zaradi prijetne, diskretne svetlobe, ki prodira vanj, saj sedaj, oktobra meseca, še ni treba, da bi kurili v njem.

V treh sobah, to je v glavni sprednji ter levi in desni od nje, razstavlja Tine Gorjup. Skro-

Miloš Šušteršič: Tepki (olje)

men mož je v nastopu in diskretno govori o svojih umetninah, brez pretirane samozvesti; o sebi govori le bolj malo. Pravi, da je bil tri leta profesor v Kranju in res ima med umetninami tudi motive iz Kranja, sedaj pa živi na Viču, kar kaže tudi večje število motivov z Viča, eden je tudi z viško cerkvijo v ozadju, iz bližnjih Kozarij, motive z Gradaščice in iz tamkajšnje ljubljanske okolice. O sebi pravi, da je bil sicer prvotno blizu impresionistom, kar res kažejo njegova prva dela, toda vedno bolj ga je privlačeval nadrealistični, naturalistični način slikanja. Toda pozna se njegovim umetninam, da se v resnici ni zamenjal pri impresionistih, teh mojstrih barve in čopiča. Ljubezen do barv je pri Gorjupu neizbrisna. Povrh tega pa dodajmo še dognano virtuoznost slikanja in risanja — pa imamo pred seboj pravega, popolnega umetnika. Ne. Tine Gorjup ni več mož, o katerem bi se dala napisati fraza, da je mlad, mnogo obetajoči umetnik — Tine Gorjup je danes cel umetnik, ki daje od sebe najboljšo, najbolj dovršeno in popolno. Razstavlja 60 platen, po večini pokrajina, pa tudi najbolj dovršeno in popolno. Razstavlja 60 platen, po večini pokrajina, pa tudi mnogo portretov je med njimi in nekaj svetlih tihotij ter 9 risb. Zanimanje za razstavo je prav veliko, zlasti ob nedeljah je dosti obiskovalcev. Ogledali so se tudi kupci, med njimi je bil Ekse, Visoki komisar Grazioli, ki je kupil dve sliki, škof dr. Rožman, ki je kupil eno sliko in še drugi ljubitelji naše umetnosti.

Obersnelova galerija na Gosposvetski cesti

ima sedaj tudi razstavo, ki prav tako vzbuja znatno zanimanje med občinstvom in ki je tudi že dosegla prve uspehe. Tu razstavlja slikar Miloš Šušteršič, ki je zadnja leta mnogo živel v Dolenjskem in tudi del njegovih prednikov je z Dolenjskega. Vzljudil je motive, ki jih nudi dolenjska zemlja in jih je s čopičem prenesel na platno. Razen treh slik obsega njegova razstava pod naslovom »Dolenjska vas« same pokrajine, sama platna. Ze otvoritev te razstave je pomenila za Šušteršiča lep uspeh. K otvoritvi so namreč prišli zastopnik Vis. komisarija, Kr. tiskovni ataše Attilio de Cecco, znani italijanski slikar umetnik poročnik Fernando Carocci, ki je zastopal armadnega generala Robottija, predsednik Narodne galerije dr. Windischer, prosvetna šefa dr. Francesco Spazzapan in dr. Lovro Sušnik ter drugi odličniki. Vsa razstava obsega 32 slik, ki napolnjujejo precej prostorno dvorano v drugem nadstropju Obersnelove galerije.

V naši javnosti je Miloš Šušteršič kot umetnik novinec in je to njegova prva javna razstava. Tudi Šušteršič se oddaljuje od impresionizma ter se približuje naturalističnemu načinu slikanja, toda neče biti samo slikar, temveč hoče položiti v sliko še svoje lastno razpoloženje, ki je pesimizem. Hoče biti s sliko ne samo slikar, temveč tudi literat in sicer pesnik mračnega, temačnega razpolo-

Začetek pouka na srednjih, učiteljskih in meščanskih šolah v Ljubljani

Srednje, učiteljske in meščanske šole v Ljubljani, razen l. moška realna gimnazija in l. mešana meščanska šola imajo v ponedeljek 12. oktobra začetno službo božjo, naslednji dan v torek pa redni pouk. — Iz pisarne IV. oddelka Visokega komisariata.

ženja. Zato sonce na njegovih slikah ni nikoli tako jasno in tako blesteče, kakor recimo pri kakem starejšem impresionistu. Z grenko razbolelostjo slikarjeve duše naj enako razpoloženje izdihava tudi pokrajina, podana na sliki. To pričajo vse slike, pa bodi motivi iz vasi Luša, kjer je živel zadnje čase, motivi iz drugih dolenjskih vasi — na eni sliki vidimo tudi motiv z Baragovo rojstno hišo, motivi z dolenjskih poljan in osamelih, žalostnih dreves. Eno izmed boljših razstavljenih slik je kupil tudi Ekse, armadni general Robott. Oglašajo pa se tudi drugi kupci. Zanimanje za razstavo v Ljubljani stalno raste ter bo v prihodnjih dnevih nemara še večje.

Tretja, takorekoč permanentna razstava je v salonu Antona Kosa

v prehodu nebotičnika. Sedaj je razstavil svoja dela v velikem oknu tega salona slikar France Škodlar. Po številu razstavljenih umetnin, je ta razstava, o kateri je naš list, ponovno poročal, sicer majhna, saj je razstavil umetnik le 12 umetnin, toda kakovostno je na višku in se je Škodlar z njo krepko uveljavil v svetu naše umetnosti. Tudi ta razstava je deležna občudovalcev in oglašajo se celo kupci.

Toda zaradi nečesa drugega je salon Antona Kosa še vreden obiska in vsak ljubitelj slovenske umetnosti vanj rad zalze z veseljem. Ljubeznijo in tudi s pravo pobožnostjo. Ta salon v prehodu je po prostoru majhen, je res podoben trgovini, toda zato predstavlja pravo zakladnico slovenske likovne umetnosti, morda največ še — impresionistov. Če se ti srce zaželi videti pravo Jakopičovo umetnost: tu imaš njegovo čudovito »Majno z Brezji«, ali, kakor ji je umetnik imenoval »Spomin z Gorenjske«. Kdor zna gledati Jakopičovo umetnost, ta bo priznal, da je to umetnina, na katero bi bil ponosen sam Louvre. Tu je zopet Jakopičev »Sejalec«, dvojje »Križank«. »Sava s Storičevim«. »Sestrica in bratec«. »Mlin pri Mednem«. »Spina na Dolenjskem«. »Jablana« in drugo in drugo. Človek bi ure in ure tu gledal, pa samo Jakopiča. In vendar je tu še krasna zbirka del Matije Jame, Jakopiču enakovrednega impresionista, kakor n. pr. njegove »Krave«. »Krave na Kolpi«. »Dobrova s Stolem« in še mnoge druge. Krepko je tu zastopani Maksim Gaspari s svojimi, zanj tako značilnimi slikami, tu so zopet čudovite Pavlovčeve pokrajine, kakor »Gamleje«. »Kranjska gora« in druge. Dobro je zastopani tudi Štrnen, tu v glavnem s portreti. Vavpotič ima tu lepa tihotija, ki imajo vedno svoj krog občudovalcev, tu so zastopani France Mihelič, Slapernik, Sirk, Zupančeva, kiparji Ivan Zajc, Gorše, Francišek Smerdu, Stane Dremelj s svojimi minijaturami plastikami, portreti slovenskih mož peresa in drugi slovenski umetniki.

Kakor trgovina z umetninami Antona Kosa, tako je tudi trgovina z umetninami Obersnela ali Omahna v Kolodvorski ulici prava vaba za ljubitelje slovenske umetnosti, saj je tu v malem evetu zastopano skoraj vse, kar je v svetu slovenske likovne umetnosti pomeni in kar ima trajno veljavo.

Taki so torej utiši reporterja, ki se je te dni ogledoval tri sedanje razstave v Ljubljani in ki pričajo zelo dosti o naši kulturni stopnji. C. K.

Iz gospodarstva

4000 n.mških trgovcev v Ukrajini. Vodja osrednje trgovske družbe za vzhodna ozemlja je izjavil, da je trenutno v Ukrajini že okoli 4000 nemških trgovcev, ki zaposlujejo 40.000 do 50.000 ljudi domačega osebja. Njih namen je, pripraviti vse potrebno za reprivatizacijo trgovine v teh ozemljih.

Prepoved porabe umetnih gnojil v Zedinjenih državah. Nemški listi pišejo, da je urad za vojno proizvodnjo v Washingtonu prepovedal porabo umetnih gnojil v 33 severnoameriških državah. Kot vzrok za to navajajo veliko zmanjšanje dovozov žiljskega solitra. Dovoljenja za potrošnjo umetnih gnojil bodo dali na posebno prošnjo le v izjemnih primerih.

Slaba letina bombaža v Egiptu. Letošnji pridelek bombaža v Egiptu znaša 1,58 milij. met. stotov, dočim je znašal lani pridelek 3,63 milij. met. stotov, v povprečju 1936—1940 pa je znašal pridelek celo 4,17 milij. met. stotov. Delno je to zmanjšanje proizvodnje pripisovati dejstvu, da so polja, kjer je bil zasajen bombaž, porabili za druge kulture, ki so za Egipt važnejša kot je bombaž.

ročno zapisal moj stric Matevž. Zapisal jih je po spominu, kakor so jih v njegovi mladosti peli v Zapogah, kjer je bil v tistem času J. Burja župnik in skladatelj. Ivan Arhar, 24. junija 1896.

Krek se je posebej ustavil pri zadnji pesmi z naslovom »Majrac«.

Pesmi hranim spisane v stricevem zvezku s stricevo pisavo. Tukaj zapisem le tisto zadnjo pesem. Ko jo je Krek prebral, je stopil k meni, me z zvezkom udaril po rami, rekoč: »Tako je, fantje! Njega milost vsi dobe, kateri kol ga prav časte!«

Cela pesem ima dve kitici:

Večniga Gospod Boga
Moja duša povikšuje;
Vse veselje v njem ima,
Ki me vedno osrečuje.
V revno dekle se ozre,
Blagorval bo cel svet me

Njega milost in svetost
Je veliko mi storila;
Vsemogočnost in modrost
Me je v bogo počastila.
Njega milost vsi dobe,
Kteri kol ga prav časte

1. Fantje! Dom in Svet nam je odkril novega pesnika. »Gojkac« mu je ime. Pa to je le privzeto ime. Pod tem imenom se skriva študent. Poznam ga, saj pride večkrat k meni po kakšno knjigo. Poslušajte, kako ta pesnik poje.

2. Krek nam je prebral pesem iz D. S., a ne vem več, kakšno in katero. Le toliko še vem, da je nazadnje ves srečen dvignil listovo številko pred nami in nas vprašal: »Ali ni to res pesnik? To je vse drugače, kakor nam jih je še pred kratkem cimpal Cimperman.«

3. Vsi so se pri tem zasmejali, posebno jaz,

Jožef Löbel

Povest o insulinu

Brez glasu se je vol sesedel. Koj nato so m. porinili v grlo dolgo železno palico, da bi se mu ne vzdignilo, in še preden se je Weller prav zavedel, kaj se okoli njega godi, je že zdavnaj drla gosta kri od odprte odvodnice v plitvo posodo. Od onod so jo izšli v korec in jo jeli pri priti stapati z drogom, da se ne bi sesedla.

Vse to se ni zgodilo samo z bliskovito naglico, temveč hkrati tako stvarno, snažno in mirno, da se gledalcu še porodi ni utegnil občutek, da je bil pravkar priča hladnokrvnemu umoru. Tudi mesarja nista bila videti taka, kakor si po navadi slikamo morlice. Prav nič krvoločnega, divjega ali sirovega, še brutalnega ni bilo nič v njunem pogledu, in ko je profesor enega izmed njih povprašal, kje bi dobil teto Reziko, se je ogovorjeni mesar prav prijazno in uslužno nasmehnil in pokazal na »stojnico št. 1c«.

Terezija Huwe, teta Rezika, telka vseh — tako so ji rekali v vsej osrednji klavnici — je bila srednje velika, krepka gospa 40 let znabiti, kvečkemu 45. Zgodaj odvodela je kot vdova — to se pogosto opaža pri odločnih naturah — postala še prav posebno delavna in odločna, ko je bila pa docela sama sebi prepustena. Od kar ji je mož umrl, se je popolnoma privadila mesarski obrti in si je izbrala v njej prav posebno kupčijsko smer: vdova Huwe je pokupovala pri vseh velikih mesarjih vranice in jih pošiljala v Južno Nemčijo.

Komaj ji je profesor zaupal svojo željo, ji je že bral iz umnih oči, da se sme pri njej zanesti na popolno razumevanje.

Seveda ne moremo današnji dan več obnoviti misli, ki so se v tistem trenutku podile gospe Tereziji Huwejevi po glavi, današnji dan, ko je tvekdva Huwe že zdavnaj, že dolgo let skoraj popolna gospodarica v berlinski klavnici, kar se tiče dobav kemijsko-lekarskim tovarnam. Ona ne zalaga samo velikih prestolnihških trvd, ne samo Schering-Kahlbauma, Freuda in Redlicha, Laboschina, dr. Henniga & Co. in kakor se že imenujejo. Iz še tako oddaljenih dežel, da, še celo Hoffmann-Laroche iz Švice naročajo pri njej sveže žleze, ki jim rabijo za izdelovanje zdravil. Dan za dnem hodi družabnik tele Rezike s čistim in okusnim koreom od mesarja do mesarja in zbira takoj po klanju trebušne slinavke, pa tudi žitne žleze, jajčnike, soobisti, hipofize* in moda in jih razpošilja, zabite v velike pločevinaste škatle, po štiri škatle zvezane v poštni zavitek, na vse strani sveta. Če je »slov« obilen, odpošlje tudi po več sto zavirkov na dan.

Svojeega velikega uspeha — in kako je na splošno bržčas z vsakim velikim uspehom v življenju naša dobra telka prav gotovo ni nezasluzeno ujevala v nastavljeni predpasnik. Vsakemu človeku se pripetijo menda samo take stvari, ki se ujemajo z njegovim bistvom: kariera, tudi na videz še tako slučajna, menda na koncu koncev tudi ni odvisna zgolj od zunanjih vplivov, temveč prav gotovo še mnogo bolj od notranjih. Človek doseže na svetu to, kar mu je sojeno po notranjem bistvu, in ali ni to, kar po navadi imenujemo »srečo« — če bliže pogledamo — nemara svojstvo, z značajem utemeljena sposobnost?

Tudi s potjo, ki jo je gospa Huwe — od kar je prvič srečala profesorja Zuelzerja — ubrala navzgor, bržčas ni bilo drugače. Ali ni bila mar njena lastna, pa prav njena lastna zasluga, da je postal njen pogovor z učenjakom izhodišče presenetljivega razvoja, sojenega njeni trgovini?

Ce ne bi bila teta Rozika tako pametna, energična in odločna ženska, kakor je pač bila, bi se bržčas — večina drugih v njeni koži bi bila to gotovo storila — profesorju zasmejala v brk, ko ji je povedal svoje želje. Drugi bi se bili morda tudi zbal težkoč in neprijetnosti, ki so utegnile biti mnogo večje od pričakovanih koristi.

Koliko se bo le dalo s slinavkami zaslužiti? S tem smešnim koščkom mesa, ki tako malo tehta in se vrhu tega še za nič pametnega ne da porabiti! Vsaka žival ima vendar samo po en takšen organ. Torej ne bo moč potrebe kriti z lastnimi živalmi; trebušno slinavko bo treba trudopolno nakupovati v veleposarijah in žeti samo prekupevalnino. Koliko pa utegne to nesti?

Toda gospa vdova Huwe je imela nos za kupčijo. Razen tega sta ji bili uslužnost in postrežljivost še kar prirojeni. Ta čudaški učenjak — za navadno smrtnike so učeni ljudje zmerom čudaški in nerazumljivi — je hotel slinavke, samo slinavke in nič drugega; zakaj neki mu jih ne bi priskrbelo? Če ji bo to vrglo po vrhu še manjši ali večji zaslužek — tem boljje zanj! Prizadevni vdovi bo zmerom dobro došel.

Samo da je Terezija Huwe tisti mah videla, kje bodo tičale glavne težkoče. V tem namreč, da bo mesarjem prezadudno in prenadležno iskati te razmeroma majene žleze v kopicah ostalega drobovja, jih poltej še previdno izrezati in jih na koncu prodati za bore par fenigov. Predobro je poznala svoje čehovnike! Mojsiri, ne samo v njeni stroki, so zvočine starokopitne grme, (Dalje.)

* Privesek možganov.

KULTURNI OBZORNIK

Krekova Zlata vodila za modro življenje

Za njegovo petindvajsetletnico smrti

Ko sem pregledoval zapuščino pokojnega pesnika Silvina Sardenka, velikega prijatelja in učenca J. E. Kreka, sem našel na star zvezek, od katerega so ohranjene samo platnice z napisom: »Zbirka poezij, Ivan Arhar, 19. III. 1895«, napisano z Arharjevo roko. Večina listov je iztrganih, ostalo jih je samo 7, od katerih se samo trije drže hrbta, štirje pa so iztrgani od drugod in priloženi, vseh sedem pa popisani s — Sardenkovo roko. Na prvem je napisana usoda in zgodovina tega zvezčica tako-le:

»Zapisnik Iv. Arharja obnoven »Krekova zlata vodila modremu življenju. Opomba obnovitelja: Ko sem se dne 25. marca 1937: po sedmih letih vrnil na svoje prejšnje stanovanje Pred škofijo št. 6: da uredim svoje knjige in razne rokopise, sem našel, da je bil drag Krekov spomin »Zapisnik Iv. Arharja« zelo poškodovan in na nekaj mestih precej natrgan, da sem ga le s težavo prečital in na novo prepisal v isti: to je: pričujoči zvezek. Pri tem se je nehoti in nevede zgodilo, da mi je moj pomagač Makso Trtnik pomotoma poleg drugih pisanih vrvel v ogenj tudi ta kos starega zapisnika. K sreči je bil del zlatih navodil napisan še na posebnem, temu zvezku priloženem listu. — 28. aprila 1937. Dr. Alojzij Merhar.«

Kolikor morem soditi iz zapisnika, je bil Iv. Arhar delavec-tesar ter je ta vodila pisal kot dnevnik sestankov, ki jih je Krek imel z delavci. Tako-le so glasi ostanek teh zapisnikov:

Krekova zlata vodila modremu življenju

Delavec in delo.

1. Fant, ne misli, da te bodo drugi spoštovali, če se sam ne spoštuješ!
2. Sebe spoštujes, če vestno opravljaš svoje dolžno delo.
3. Sekira in pero, rovnica in knjiga, oboje je častno orodje v roki delavnega in vestnega človeka.
4. Vsako delo za blagor drugih je častljivo in hvale vredno. Pometaš na cesti in oraš na polju, oba olajšujeta človeku pot skozi življenje. Razorana cesta in nerazorana njiva, obe kličeta pridnega delavca: »Pridi in me postavi v tak stan, da bom koristna človeku!«
5. Fant, delaj, kjer moreš in dokler moreš!
6. Kjer se ne čeni vestno delo, se tudi delavec zaničuje. Delavskega vprašanja bi ne bilo, ko bi se častilo vsako pošteno delo.

12. aprila 1895.

1. Fant, ljubi lepo knjigo!
2. Pa še prej ko lepo knjigo, ljubi svojo narodno pesem.
3. Veliko narodnih pesmi se je že pozabilo, ker nam jih nihče več ne poje; veliko narodnega blaga se je izgubilo, ker ga nihče ni zbral.
4. Lepo nagrado dobi, kdor mi prinese prihodnje zapisanih nekaj starih naših cerkvenih pesmi.
5. Toda temu povem: Ne prepisanih iz knjig, ampak povzetih in zapisanih iz ust in iz srea stare žene ali starega moža iz tvoje družine ali okolice.

29. maja 1896.

Pripis:

Obljubljeno nagrado sem za svoj rojstni dan 14. junija 1896 prejel jaz, ker sem prinesel zapisanih 28 starih svetih pesmi, ki mi jih je lastno-

ki sem »Cimperman«, ne sicer z veliko, ampak z malo začetno črko; ne s peresom ampak s sekiro.

27. oktobra 1897.

Dr. Krek nam je večkrat govoril o vzgojnem pomenu gledališča. Po njegovem nagibu sem se pričel zanimati za gledališče. Po vrsti sem si zapisal vse gledališke predstave v sezoni 1898-9. Predstave so se vršile v deželnem gledališču v Ljubljani po tem redu: 21. sept. Omikanci, drama; 23. sept.: Gospod ravatelj, drama; 25. sept.: Jurčkove sanje, drama; 29. sept.: Aida, opera; 1. okt.: Aida, opera; 4. okt.: Martin Smola, drama; 7. in 9. okt.: Aida, opera...

S tem se ta zanimiv zapisnik konča. Toda tudi ta fragment, koliko ga je ostalo, priča dovolj zgovorno, bolj kot kakršna koli razprava, o osebnosti J. E. Kreka ter o njegovem vplivu na delavske vrste, pa tudi o njegovi vsestranskosti in zanimanju za kulturo. Kako je bil vesel mladega pesnika »Gojkac«, ki se je prvič pojavil v javnosti v tisti oktobrski številki Doma in sveta in je v njem takoj spoznal velikega pesnika, kakor se nam je takoj nato razvilal iz »Gojkac« v — Otona Zupančiča!

Dotični pesmi se glasita (Dom in svet 1897, str. 742):

Narodna pesem

Da sem jaz ptičica, kam bi zletela?
Tja bi zletela na štajersko stran:
Ljubemu tam bi na okence sela,
pa o zvestobi mu svoji bi pela,
glasno mu pevala noč bi in dan.

Da sem jaz rožica, kje bi cvetela?
Dragemu bila bi okence kras:
on bi me trgal, za trakom duhtela,
ljubko duhtela bi, jasno žarela,
da bi v nedeljo me zrla vsa vas.

Kazimir Kukovič podlegel komunističnim kroglam

Včeraj nekaj pred pol sedmo uro zvečer je podlegel poškodbam policijski komisar gospod Kazimir Kukovič. Kljub vsej zdravniški pomoči ni uspelo da bi ga ohranili pri življenju. Poškodbe so bile tako hude, da je, kakor se je bilo bati, podlegel in izdihnil dušo ob globoki žalosti svojcev in mnogostevnih prijateljev, ki jih je imel po vsem ljubljanskem mestu.

Pokojni gospod Kukovič, doma iz štajerskega, je zrastle iz katoliških dijaških vrst. Ze tam se je odlikoval kot neuklonljiv borec proti komunističnemu rovarstvu. Bil je eden izmed onih, ki so pomagali ustvariti preokret v slovenski katoliški mladini v letih najbolj močne komunistične propagande ter eden izmed onih, ki je pomagal ustvarjati tla pravilnemu katoliškemu gibanju. Ze takrat se je odlikoval po svoji vsestranski poštenosti in globoki krščanski zavesti, ki jo je prinesel iz domače verne hiše. Po končanih juridičnih štu-

Kukovičevemu tovarišu Habjanu

Odšli si od nas in nisi rekel niti »zbogom«. Nenaadno, sredi tvoje službe Te je zadela krogla morilcev, ki je bila namenjena Tvojemu predstojniku, zadela pa Tebe. Žrtvoval si se v službi in v borbi proti zločinstvu mirno, brez besede, z lahnim nasmehom na obrazu, s tistim ljubeznivim nasmehom, ki Te je po njem poznala skoraj vsa Ljubljana. Se tam med rožami v črnini si se poslednjič poslavljaval od nas z nasmehom na obrazu. Samo bled si bil; saj kri, ki Ti je rdečila lica, si daroval za svoje ljudstvo.

Cemu je bila potrebna Tvoja krvava daritev? Padel si po pomoti, so rekli. Kakšno zločinstvo, s pomotami se igrati, kadar gre za človeško življenje! Resnica je ta: padel si v boju proti zločinstvu, kot zvest spremljevalec junaškega Kazimirja Kukoviča. Svojim tovarišem si postal zgled zvestobe in poštenosti in borbe proti zlu. Zdej vemo, odkod tisti Tvoj zadnji nasmeh. Ob smrti si dobil vpogled v bodočnost, videl si zmago dobrega nad zlim, razveselil svoje žrtve kot skromnega, a kljub temu velikega prispevka k zmagi pravice.

Tvoja kri, ki se je zljila nad glavo Tvojih morilcev, je še bolj pospešila naglico, s katero se zbira vihar, ki že pokončava zločinstvo. Tvoja žrtev naj bo nam vsem svetel zgled in vzpodbuda v borbi proti zlu.

Užalosteni družini, ki je s Tvojo smrtjo tako prizadeta, naj velja naše globoko sočutje. Tvoji tovariši.

Da sem jaz zvezdica, kam bi svetila? Ljubemu sevala bi na obraz, gledala lice mu, radost bi bila, k sebi v višave ga sinje vabila, poltelj presrečna, oh, bila bi jaz.

Breza

Ko žalujoča devica, zagrnjena v zavoj tenak, z lasmi razpletena — breza, vzdihuje v mrzli zrak.

Vzdihuje v nebo, da skoro premine leden vihar; vzdihuje v nebo, da skoro zasine vigradi žar.

Oj breza, nikar ne prosí, da vrne se vigradi cvet! Oj breza, prosí, da dolgo zemljo še pokriva led!

Kedo se v vigradi žarni ozira nč-te, kedo? A v zimi se zdiš mi najlepše med vsemi drevesi drevo.

Za petindvajsetletnico Krekove smrti ponatiskujemo ta zanimiv zapisnik in le obžalujemo, da se nam ni ohranil v celoti. td.

Večno mlada Saloma v Drami

Letošnja sezona v naši Drami se je začela z italijansko komedijo Cesare Meana: »Večno mlada Saloma«. Je to nadaljevanje zgodbe o Salomi, Herodijadini hčerki, kakor jo poznamo iz svetega pisma, ali še bolje iz neštetihih dramatičnih in pesniških obdelav svetovnih umetnikov, predvsem pa sladostnih dramatičnih pesmi O. Wildeja, ki je našla svojo barvo v Straussovi operi. Imenovali bi lahko tu še Flauberta (Tri povesti) ali Slo-

dijah je stopil v policijsko službo ter že od prvih začetkov zavzemal važna in zaupna mesta. Bil je v službi na Brdu, nato v Mariboru, v Celju in končno v Ljubljani. Povsod se je obnesel kot zanesljiv in skrajno pravičen uradnik. Njegovi sposobnosti se je zahvaliti, da se je komunistično rovarjenje mnogokrat zatrla ali onemogočilo. Tudi po izbruhu vojne je v svoji dolžnosti nadaljeval ter se je po svojih možnostih boril proti tistemu sovražniku, ki mu je napovedal boj že od svojih akademskih let, proti komunizmu. Javno moramo pribiti, da je imel pri tem zelo veliko uspehov. Večkrat je svojim prijateljem zatrdil: »Moja človeška in narodna dolžnost je, da zastavim vse svoje sile za boj proti komunizmu. Kakor sem se boril prej, tako se bom boril tudi zdaj. Vem, da me morilci zasledujejo. Lahko bi se tudi umaknil. Toda moja dolžnost je, da vztrajam in pokažem, kako zna umreti pošten Slovenec. Se dva dni pred napadom so mu prijatelji svetovali, naj se umakne na deželo, ker ga v Ljubljani komunistični plačanci zasledujejo. Toda on tega predloga ni sprejel. S tem je jasno pokazal vzgled vsem ostalim tovarišem, da je treba v borbi proti zločinstvu vztrajati do konca, vse do tedaj, dokler ne bo padel zadnji delinkvent, ki upropašča svoj lastni narod. Kukovičeva žrtev je zato toliko večja in toliko bolj simbolična. Kukovič je postal vsem poštenim Slovincem simbol idealizma in nesebične ter junaške borbe proti zločinstvu.

Kdo je umoril Kukoviča? O tem ni nobene dvoma. Kukovič je bil ustreljen po ukazu vodstva komunistične stranke, ki ji načeljuje krvoločni in degenerirni Kardelj. Ker je bil pokojnik splošno znan po Ljubljani kot dobrotnik mnogih ter tudi drugače med ljubljansko javnostjo znana in spoštovana osebnost, je komunistična propaganda vrgla med ljudi takoj geslo, da je bil napad uprizorjen iz nagibov osebnega obračunavanja. Na ta način misli komunistična stranka oprati s sebe umazanijo, ki si jo je naprtila. Toda resnica je drugačna. Kazimir Kukovič je bil že zasledovan od lanske zime od najetih morilcev komunistične stranke ter bil dne 8. oktobra 1942 končno ubit.

Prav ob teh okoliščinah se je pokazala zopet vsa podlost komunističnih intelektualcev, ki hočejo veljati na zunaj za poštene in kulturne člane družbe, na skrivaj pa kompromitirajo ter se valjajo v umazaniji komunističnih deliktov. Najdejo se še taki, ki njihovu farizejstvu verjamejo, ne vidijo pa ali pa nočejo videti vse tiste gnusne umazanije, ki se skriva za pobeljeno in naškrobljeno srajco izkoreninjenec. To so v resnici grobovi polni smradu in nesnago, z apnom pobeljeni ter zakriti s kulisami visoko stoječih družabnih položajev. Toda ponavljamo: nič ni tako skritega, kar se ne bi razodelo. Grehi komunističnih voditeljev nad lastnim narodom se bodo strahovito maščevali. Komunisti naj si ne domišljajo, da bodo mogli kljubovati vsem združenim silam poštenosti, najsi bodo te sile padle na njih glavo s te ali one strani. Slovenci smo zdaj že hvala Bogu tako daleč, da se ne damo več strahovati od raznih komunističnih gesel o »narodnem izdajstvu« ter o drugih izmišljotinah, temveč znamo oceniti komunistično delovanje tako kot po svoji naravi in po svojih namenih

Na sedemnajsto nedeljo po binkoštih dne 26. septembra 1852 so doživeli Celjani svojevrsten dogodek. Iz opatije se je pomikala dolga procesija na prijazni griček s cerkvijo sv. Jožefa. Mnogične vernega ljudstva, nad trideset duhovnikov in med njimi svetniški škof Anton Martin Slomšek so spremljali prve misijonarje sv. Vincencija Pavelskega na njihovo prvo postojanko med Slovenci.

Dolgotrajna želja, da bi med Slovenci začeli delovati misijonarji, se je uresničila. Poseben odbor, ki je bil ustanovljen prav zaradi tega, je poskrbel, da so odšli 12. novembra 1851 trije slovenski duhovniki v Pariz, da tam napravijo novicijat. Bili so to: Janez Klajžer, tedaj ravnatelj v graškem bogoslovnem samskišču, Jakob Horvat, spiritualni usmiljenih sester v Gradcu in Anton Žohar, kaplan v St. Ilju v Slovenskih goricah. Ze čez leto dni, 7. septembra 1852 so se omenjeni gospodje vrnili kot prvi trije lazaristi na Slovenskem. Gostoljubno jih je sprejel celjski opat Matija Vodušek.

Čez dobrih štirinajst dni pa se je izvršila lepa slovesnost pri Sv. Jožefu, ki pomeni pričetek Misijonske družbe na Slovenskem. Sam škof Slomšek je v dveh govorih pojasnil pomen tega dogodka. Na vprašanje, čemu so prišli misijonarji, je poudaril, da pred vsem zato, da bi se borili zoper nevero, zoper socializem in zoper revolucijo ali prekucijo. V pridigi zbra-nemu ljudstvu pa je na podlagi svetopisemskih

wackega (Srebrni sen Salomin) itd., pa bi ne iz-črpali duhovnih in pesniških vizij, ki so nastale iz motiva lepe svetopisemske pesalke, ki je za svoj ples dobila v dar glavo sv. Janeza Krstnika. Italijanski dramatik pa je napisal ob tem motivu — komedijo, ali bolje satiro, duhovito pirandelovsko ali shawjevsko dramo, ki ni samo komedija, temveč ima tudi naravnost resne dramske prijeme in rešitve. Meane je zamislil svojo »Večno mlado Salomo« kot — nadaljevanje Salomine zgodbe, ki iz dvorne pesalke postane mlada vdova, pa se potem poroči s postarnim armenskim kraljem Aristobulom in mu rodi štiri otroke. Tako postane naravnost tip prave — gospodinje in matere s stoterimi hišnimi in družinskimi opravki, med katerimi je važna tudi skrb za moža. Njen ples ne živi več v njej niti ne kot sen iz preteklosti; vsa je samo še gospodinja, ki noče biti niti kraljica. V to dvorno in družinsko vzdušje, ki ga pisatelj in režiser karakterizirata s pleniciami in perilom, ki se suši v prestolni dvorani, pride gibanje: iz Rima od kralja pesnika Nerona pride poslanec, ki ima nalogo, pripeljati legendarno pesalko — večno mlado Salomo v Rim, da bo veliki pesnik in kralj lahko vsaj za hip užil ples pesalke, ki je dobila v dar prerokovo glavo! Salomin ples pred Herodom je postal legenda in sen pesnikov o večni mladosti umetnosti in umetnika. Aristobulo ljubi svojo ženo in bi se težko ločil od nje tudi za ceno štirih pokrajin, ki mu jih obljublja Neronova kaprica, toda do jutra se mora odločiti. Tu mu pride na pomoč prvi minister Mardokej, ki zamislí zvijačo, komedijski zaplet: izmed najlepših deklet izbereta Dalilo, ki jo bo kralj predstavil poslanecu kot večno mlado svojo ženo in saj gre v Rim k Neronu. Stara prava Saloma si še enkrat zaželi mladostne omame, toda poslanec jo takoj pri prvem vidu odkloni kot ostarelo žensko. Preden pa se pojavi nova Saloma v vsej svoji mikavnosti, je poslanec že odkrita vsa prevara in on je pripravljen trdo prijeti zato

Izšla je težko pričakovana knjiga — JANEZA JALENA:

»BOBRI« I. DEL

Dobite jo v vseh knjigarnah in trafikah! - Cenjene naročnike na vezane knjige lepo prosimo, da tako za „Neznani učenec“ kakor za „Bobre“ še nekaj dni potrpe. Nova lepa oprema po zamisli arh. Gajška zahteva zlasti v začetku več časa!

Pridobite nam novih naročnikov na „Slovenčevo knjižnico! To je najlepše kulturno udejstvovanje. Vsaka knjiga le 6 Lir

zasluži. Kazimir Kukovič nam je simbol slovenske poštenosti in obenem simbol slovenske neustrašnosti ter trdne zakoreninjenosti v koristih ljudstva. Padel je kot borec proti komunizmu.

Bil je sredi borbe in padel je sredi borbe častno, junaško kot pravi sin poštene slovenske matere, kot pravi sin poštene slovenskega ljudstva, tistega ljudstva, ki je dvignilo orožje proti komunističnim tolpom ter jih hoče kot narodno sramoto zbrisati iz tal slovenske zemlje. Nihče tudi naj ne misli, da je s Kukovičem padel eden izmed redkih ali morda edinih borec. Nel Za Kukovičem stoji vsa dežela trdno odločeno, da pomete s komunisti in njihovimi plačanci morilci.

Kje so zdaj tisti, ki so se prihajali solžit za odgovorne povzročitelje pokoljev, niso pa še dozdej našli niti enega sočutnega izraza za tisoče in tisoče žrtev, ki so padale načrtno, s hladno krvoločnostjo in njegove potuhnjene pajdaše ter jih žigosamo kot intelektualne in dejanske krivce krvoprelitja, ki so stokrat bolj krivi, kakor pa delavski fant ali pa študent, ki je zapeljan od svojih vodnikov zgrabil za puško in etoril hudodelstvo! Ali ni torej upravičeno, če se vedno bolj in bolj zahteva »sanatio in radice« ali je dalje kaj čudnega, če iz dežele prihajajo vedno pogostejši glasovi o krivdi ljubljanske pokvarjene gospode kot povzročiteljice vsega gorja ki se je razlilo po deželi.

Te misli, ki nam jih narekuje zločin nad komisarjem Kukovičem, pišemo kot dokument resničnega stanja ter glasen opomin vsem tistim, ki bodo morda že jutri hoteli samega sebe opravčevati ter veljati kot nedolžni in že od nekdanj priznani rodoljubi.

Gospoda Kukoviča pa, ki je padel junaško sredi borbe ter nam vsem pustil tako svetel vzgled, bomo ohranili v častnem spominu!

Užalosteni gospej soprogi ter svojemc naše globoko sožalje!

V vsako hišo »Slovenca«!

Devetdesetletnica misijonskega dela med Slovenci

besed: »Pojdite k Jožefu, in kar koli vam poroče, to storite« (Gen 41, 55) prispevala sv. Vincencija Pavelskega egiptovskemu Jožefu in sv. Jožefu, krušnemu očetu našega Zveličarja. Po zgledu teh treh Jožefov bodo delovali novodošli misijonarji za čast božjo in za pravo srečo slovenskega ljudstva.

Sinovci sv. Vincencija so po tem slovesnem prazniku pričeli s svojim poslanstvom med Slovenci. Glavno njihovo delo so bili misijoni, tridnevne, duhovne vaje, karitativno delo in nazadnje delo za poganke misijone.

Prvi misijon je bil pri Sv. Lenartu na Korškem maja 1853. Verniki si kar niso upali blizu. Med njimi je bilo razširjeno prerokovanje, da bodo nekoč prišli ostri pridigarji, ki bodo imeli parklje in kremplje ter bodo predhodniki antikrista. Preprost kmečki možakar je sodil, da po prav novodošli misijonarji prerokovani pridigarji in začela se je širiti govorca: »Ti misijonarji imajo kozlovske noge in vrazje kremplje na rokah.« A strah je kaj kmalu izginil. Ob koncu misijona so jih ljudje držali za roke in prosili, naj še ostanejo pri njih. Pridobili so si s svojim nesebičnim apostolskim delom popolno zaupanje med verniki. Sledil je misijon pri Sv. Benediktu v Slovenskih goricah in za njim nepregledna vrsta, ki gre v tisoče, prav do zadnjega misijona v Dolenji vasi pri Ribnici, ki se je obhajal lansko jesen.

Od sv. Jožefa se je začela Misijonska druž-

armenskega vazala. Zgodi pa se nasprotno: ob plesu nove lepe Salome ne spremeni samo Aristobulo svoje odločitve, da prizna v prvem vznemirjenju, da ta Saloma ni tista iz legende in jo hoče ohraniti doma za vsako ceno; temveč tudi poslanec sam in njegov drug, kraljevi namestnik, se nasilno prepričujeta, da je ta nova Saloma prava in jo odpeljeta s sabo. Umetniški ples in nastop je razumsko prepričnost premotil — rodila se je nova legenda, nova Saloma, ki bo mogla uresničiti Neronov pesniški sen. Tako odide pesniška iluzija, stara Saloma ostane pri možu in resničnost vsakdanjih skrbi se vrne na dvor kralja Armenije in postarne, nekdanj slavne Salome... Resničnost in pesniška iluzija sta dve stvari, življenje in umetnost, plesalka in ples in lepota: ena se stara, druga pa naj bi ostalo nesmrtno... Ta razdor med resničnostjo in snom je tu rodil komedijo, ki je zmes satire, komedije pa tudi drame, kar vpliva stillo malo neenotno, zajema pa z duhovitostjo zamisli, ki temelji na relativnosti vseh stvari ter se tako uvršča med dela pirandelovskega, shawjevskoga ali čapkovskega duha.

Vprizoritev je režiral prof. Šest ter jo postavil v stilizirano realistično okolje. Tako je bilo tudi igranje, predvsem komičnih figur, med katerimi se je odlikoval zlasti Gorinšek kot prvi minister Mardokej, ter M. Skrbinešek. Težo igre sta nosila Nablocka kot Saloma ter Cesar kot kralj Aristobulo. Rojstvo nove Salome — tako se glasi v originalu naslov, kar se mi ne zdi tako netočno, kot meni rež. Šest v Gled. listu — pa je predstavljala v čudoviti svežosti in mladosti Saričeva, ki je plesala tudi Salomin ples. Z njim je povezala le gendo preteklosti z novo, ki bo nudila večno lepoto užitek tudi Neronu, obenem pa ga prevarila za resničnost. Rimskega poslanca je ustvaril prepričevalno Drenovec, senatorja Gaja pa Peček. Tudi ostale manjše vloge so bile v dobrih rokah. Predstava je bila lepo pripravljena. Zeleli bi pa za otvoritev sezone bolj reprezentativnih del,

Gospodarstvo

Čevlji za kmetijsko delavstvo v Italiji. V izvrševanju odredb ministrstva za korporacije bodo kmetijski delavci, kot poroča Nacionalni odbor za kmetijski tisk in propagando, v kratkem dobili novo nakazilo za čevlje. V kratkem je pričakovati, da bodo poslani že prve pošiljave čevljev v nekatere pokrajine. Računajo, da bodo v mesecu novembru izgotovljene vse potrebne količine. Predvsem bodo dobili čevlje oni delavci, ki zaradi svojih delovnih pogojev nujno potrebujejo usnjeno obutev in pa oni, ki so čevljev najbolj potrebni. Za druge vrste delavcev bo poskrbljeno, da bodo dobili čevlje z neusnjenimi podplati.

Dovoz živil iz Ukrajine. Nemški listi poročajo, da prihaja sedaj v Nemčijo okoli 20 vladov živil iz Ukrajine. Kmalu je pričakovati, da bo prišel v Nemčijo že tisoči vlak. Te številke kažejo, kakšen pomen dobivajo dovozi iz Ukrajine za prehrano Nemčije.

Posojilo mesta Bukarešta. Mesto Bukarešta bo najelo posojilo 1 milijarde lejev, kar bo porabilo za odplačilo starih dolgov za blagovno dobavo in za nove investicije. Obrestna mera bo 4 %, amortizacijska doba 10 let.

Meso na karte na Madžarskem. Madžarsko prehranjevalno ministrstvo je izjavilo, da bodo v kratkem za prodajo in potrošnjo mesa uvedene karte.

Sestanek obrtniških organizacij v Budimpešti. Od 8. do 12. t. m. so se zbrali v Budimpešti voditelji obrtniškega in cele vrste evropskih držav, da proučujejo vprašanja svoje stroke. Sestanek je priredila centrala obrtniških organizacij, katere sedež je v Rimu.

Danski preskrba zagotovljena. Danski tisk poroča, da je zaradi dobre letine in pravilne razdelitve pridelka zagotovljen ne samo izvoz, temveč je v polni meri zagotovljena tudi prehrana Danske. K temu je veliko pripomoglo tudi dejstvo, da so cene kmetijskih proizvodov stalne.

Za povečanje industrijske proizvodnje v Španiji. Španska vlada je dala Nacionalnemu zavodu za industrijo 75 milij. pezeta, kar naj služi za raziskovanja petrolejskih terenov v Španiji in zgraditvi španske petrolejske industrije. Poleg tega je vlada dala 8 milij. pezeta španskemu zavodu za raziskovanja rudnin.

Rezervni skladi podjetij v Španiji. Španska vlada je izdala dekret, po katerem morajo vse delniške družbe in družbe z omejeno zavezo tvoriti si nov rezervni sklad, v katerega morajo letno dati del svojega čistega dobička, ki presega 4 % investiranje glavnice. Ta rezerva se mora nabirati do višine ene petine delniške glavnice bank in za zavarovalnice do ene tretjine glavnice.

Novi davčni načrti v Švici. V Švici nameravajo v kritje vojnih stroškov izvesti nove davčne reforme. Vojni stroški so doslej znašali 5,7 milijarde frankov, t. j. dvakrat več kot v prejšnji svetovni vojni. 1,1 milijarde stroškov je že pokrita, tako da ostane za kritje še 4,6 milijarde. Če se to smatra za posojilo, potem bi znašala letna amortizacijska kvota 335 milij. frankov na 20 let in pri obrestni meri 3,75 %. Zato bodo zvišani davki in sicer predvsem takozvana vojna določila, nadalje bo zvišan prometni davek, uvedena bo posebna kompenzacijska davčnica, ki naj zajame davčne utaje in končno posebna luksuzna taksa, kar naj bi dalo letno 155 milij. frankov, tako da je krito še 180 milij., kar pa je država letos že dobila. Novi davki bi stopili v veljavo z novim letom.

Švicarska narodna banka izkazuje konec septembra 3.466,2 milij. šv. frankov zlate zalogo in 2.340,5 milij. šv. frankov obtoka bankovcev,

ba širiti po vsej tedanji Avstriji. V Gradcu se je ustanovila centralna hiša, sedež avstrijske province.

Čim bolj so se množile postojanke, čim več je bilo delavcev, tem več je bilo tudi misijonov. Saj skoro ni župnije v vseh slovenskih škofijah, kjer ne bi v teku teh devetdeset let imeli misijona ali kake druge pobožnosti sinovi sv. Vincencija. Isti duh svetega ustanovitelja ista gorečnost za slavo božjo in zveličanje duš se razodeva v tem devetdesetletnem življenju in delu Misijonske družbe med Slovenci.

In kakor je govoril Vincencij tik pred svojo smrtjo, lahko ponavljajo za njim njegovi sinovi ob tem skromnem jubileju: »Bog, ki je dobro delo začel, ga bo tudi dovršil.« Saj niso delali sami, bili so le orodje v božji roki. In če so ostali njihovi načrti še neizpolnjeni, trdno zaupajo, da jih bo Bog po njih še dovršil.

Drug za drugim padajo partizanski komandanti. - Komunistični voditelji beže od svojih oddelkov. - Komunistične tiskarne se odkrivajo... Samo naivneži še verjamejo v moč komunizma.

Še en partizanski vodja ubit

V spopadu, ki so ga dne 8. okt. dopoldno imeli člani vaške straže pri Dravljah s komunisti takozvanega »Dolomitskega odreda«, je med drugimi padel tudi smrtno zadet namestnik kolovodje »Dolomitskega odreda«. Prav tako je padel vrhovni intendant odreda. Člani vaških straž niso imeli nikakih izgub.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 10. oktobra: Franc Borgia, spoznavalec; Janez Leonard, spoznavalec in ustanovitelj reda; Evlampija, devica in mučenica; Daniel, mučenec.

Nedelja, 11. oktobra: žegnanska; Materinstvo Marijino; Nikazij, mučenec; Prob, mučenec. Lunina sprememba: Maja: 10. oktobra ob 5.00. Herschel napoveduje megleno vreme.

Novi grobovi

† Umrla je v sredo 7. t. m. v zavetišču sv. Jožeta gospa Marijeta Jesenko roj. Seg. Pogreb je bil v petek 9. t. m. Zapuša sina. Naj v miru počiva!

— Starši, katerih sinovi-dijaki iz opravičenega razloga začasno niso v Ljubljani, lahko iste vpišejo v redno šolo za enoletni trgovski tečaj oz. v višji trgovski tečaj. Informacije in prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Dobrobranska 15.

— Učite se strojepljenja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaj priročno v ponedeljek 12. oktobra. Hitra in najuspešnejša desetpetna metoda. Največja moderna strojepljiva, 60 raznovrstnih pisalnih, računalnih, razmnoževalnih strojev. — Specialna strojepljiva šola! Psebnih tečajev — dnevnih in večernih — za stenografijo, knjigovodstvo, moderne jezike. Vsi tečaji so odobreni od pristojne šolske oblasti. Informacije, brezplačni novi prospekti s slikami na razpolago. Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Dobrobranska 15.

— Južno in oblačno vreme. V petek zjutraj brez megle, južno in toplo. Začelo se je povsod močno oblačiti. V četrtek čez dan je vladalo lepo in sončno vreme. Okoli poldneva je začel pihati močan veter. V petek zjutraj in dopoldne je vladalo zatijše. Zanimivo je, da se je živo srebro v toplomeru od četrtka na petek začelo naglo dvigati. V nekaj urah se je dvignilo kar za 5 stopinj. To posebno pomeni od 23 do 5 zjutraj v petek. V četrtek je bila najvišja dnevna temperatura enaka sredini, namreč +22,4° C. V petek pa se je jutranja temperatura dvignila od prejšnjih 10,4° C kar na 13,8° C. Drugače pa se je postavil barometer. Zračni pritisk je odnehal. Barometer je padel na 758,0 mm, ko je bil prejšnji dan 766,8 mm, torej za 8,8 mm. Značilen skok, kar kaže, da bo kmalu začelo deževati. To napoveduje tudi Herschel. Lanj na ta dan, 9. oktobra, je bila minimalna jutranja temperatura +2,4° C, torej velika razlika napram letošnji na ta dan. Maksimalna temperatura pa je bila lanj 8. okt. +17,4°, torej tudi veliko nižja kot letos v četrtek. Prav značilno so krivulje temperature in barometra v prvih oktobrskih dneh. Due 1. oktobra je barometer dosegel 769,1, nato je padel na 766,6 mm in se spet dvignil 7. t. m. na isto višino ko 1. oktobra, na kar je začel spet padati in je v petek dosegel omenjeno stanje, nanizje v tem mesecu. Temperaturne krivulje so prav tako zanimive, ko označujejo padanje in dvigavanje dnevnih in jutranjih temperatur. Od 1. do 9. oktobra je dnevna temperatura padla za dobri dve stopinji od 24 na 22° C. Jutranja pa je v petek dosegla višino, kakršno še ni ta mesec.

— Suhe gobe so izredno redne. Sedaj je sezona za gobe in gozdnih jih nabira vse, kar le more. Skoraj edine gobe, ki so v največjem številu rodile, so žlahtni jurčki, ki jih je tudi v Ljubljani največ na prodaj. V našem zadnjem članku o gobah smo navedli nekaj mednarodno ugotovljenih podatkov o sestavinah gob, to je jurčkov, ter navajali tudi mednarodno mnenje, da se hranilna vrednost gob mnogo pretirava. To je v bistvu res, vendar je vsekakor pojem hranljivosti in rednosti relativen. Jurčki imajo res v svežem stanju 5,3 odstotka beljakovine, 0,4 maščob in 5,1 ogljikovih hidratov, toda če to primerjamo na primer z mlekom, vidimo, da ima jurček glavne redilne snovi, ki pridejo za človeka v poštev, to je beljakovin več, kakor recimo mleko, ki ima samo 3,5 odstotka beljakovin. Res je, da ima mleko še 4,5 mlečnega in 3,4 odstotka maščob, torej ima le nekoliko več maščob, pač pa celo manj ogljikovih hidratov. Kravje mleko ima celo nekoliko več vode kakor jurček in vendar nihče ne trdi, da mleko ni redilno, dasi vemo, da ga moramo popiti več litrov na dan, ako bi hoteli živeti in delati samo pri mleku! Vse drugače pa postane slika, ako jurčka kakor sploh užitno gobo posušimo. Odstotek hranilnih vrednot v gobah se tedaj toliko zviša, da presega po beljakovinah in ogljikovih hidratih celo meso. Pri sušenju namreč odzvamemo gobam velik del vode, tako da moremo reči, da ima kilogram suhih gob — odvisno je vse od načina sušenja — neprimerno več hranilnih snovi kakor meso, ki ohrani le večji odstotek maščob. Juha iz gobjega izvlečka ali suhih gob je torej bolj izdatna, ako ji damo le nekoliko masti, kakor pa mesna. Zato razumemo, zakaj imajo suhe gobe na mednarodnem trgu tako visoko ceno. Izplača se torej že zaradi tega nabirati gobe, ker v njih dobimo najboljše nadomestilo za meso, za mleko in za sladkor!

Ljubljana

Najvišje cene za gobe in kostanj

Zaradi večjega dovoza raznovrstnih užitnih gob in kostanja v Ljubljano je mestni tržni urad Visokega komisariata predložil najvišje dopustne cene za gobe in domači kostanj ter jih je ta odobril.

Z odlokom VIII-2 št. 4827-1 Visokega komisariata za ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene za gobe od sobote 10. oktobra 1942-XX zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati sveže gobe in jih plačevati so naslednje:

Zlahtne gobe 10.50 lir za kilogram. V skupino zlahtnih gob spadajo: užitni goban ali jurček (boletus edulis), bronasti goban (boletus nereus) in karčelj (amanita caesarea).

Užitne gobe II. skupine 6. lir za kilogram. V to II. skupino spadajo: turek (boletus rufus), brezov goban ali ded (boletus scaber), sladki goban (boletus impolitus), maslenka (boletus luteus), lični goban (boletus elegans), zrnati goban ali ovčarka ali slinavka (boletus granulatus), borov glivec (sparrasus ramosa), brinjevka ali sirovka (lactaria deliciosa), sivka ali mraznica (tricholoma portentosum), čebular (tricholoma calossum), lisička (cantharellus cibarius), mrtvaška trobenta (croterellus cornucopioides), rumena trobenta (croterellus luteus), medvedove tačke ali rumena griva (clavaria flava), rumeni ježek (hydnium repandum),

rjavi ježek (hydnium imbricatum), možek ali kozji parkelj ali jelenov jezik (polyporus pes caprae), žemljevec (polyporus confluent), navadna štorovka (armillaria nellea).

Prodaja starih, mehkih, gilih ali črvivih gob je sploh prepovedana.

Opozorjamo, da je gobe dovoljeno prodajati samo na tehnično, ker so merice na ljubljanskem živilskem trgu odpravljene.

Ker vse prebivalstvo še ne loči raznovrstnih gob, je cenik čim najbolj poenostavljen ter so razdeljene vse užitne gobe samo na dve skupini. Kakor vidimo, imamo v prvi skupini samo tri zlahtne gobe, v drugi skupini pa vse druge užitne gobe. Pri vsaki skupini imamo dve ceni ter prva cena velja za gobe, ki so primerne za vlaganje, druga cena pa za gobe, ki jih moramo takoj pripraviti ali posušiti. Ker so odpravljene merice in je predpisano prodajanje na tehtnico, je tudi enotna cena za drugo skupino užitnih gob pravilna in pravična, saj so najboljše gobe te skupine navadno večje in težje, slabše pa manjše in lažje, da tudi nabiralec gob nikakor ne bodo prikrajšani.

Nabrane gobe moramo takoj razložiti v hladnem prostoru ter jih nikdar ne smemo pustiti pred uporabo ležati čez 20 do 30 ur. Gobijh jedi nikdar ne pogrevamo, ker so pogreje gobe nezdružive in večkrat zdravju nevarne. Najlepše gobe vlagamo, druge pa sušimo, da bomo imeli pozimi čim večjo zalogo. Zaradi težje prebavljivosti nekaterih gob, moramo n. pr. čebularju sleči kožico s klobuka, medvedjim tačkam porezati vršičke, ježke ostrgati itd.

Nabiralce pa opozorjamo, naj gob, ki jih ne poznajo, nikar ne trgajo ali ne razbijajo, saj so morda prav dobre vmes ali pa vsaj s svojimi živimi barvami krase naše gozdove.

Domačemu kostanju je določena najvišja dopustna cena 4 lire za kilogram.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti enako kot pri vsem blagu vidno označene tudi pri gobah in kostanju ne samo na Vodnikovem in Pogacarjevem trgu ter pred semeniščem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalcih in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

1 »Dolenjska vase pri Obersnelu. V nedeljo, 11. t. m. bo po slikarski razstavi »Dolenjska vase« v Galeriji Obersnel imel vodstvo g. Sušteršič od 11 do 12. Popoldne od 16 do 18 pa bo vodstvo predvsem za Dolenjce v Ljubljani, ki so iskreno vabljeni na ogled razstave v tem času. Razstava bo odprta od 20. t. m. vsak dan od 9 do 18. Število obiskovalcev kakor tudi prodanih del kaže, da je zanimanje za »Dolenjsko vase« vsak dan večje, zato ne odlašajte z obiskom.

1 Na uradnih gimnazijah je začeta služba božja v soboto 10. oktobra ob 9 dopoldne, v ponedeljek, 12. oktobra se prične redni pouk.

1 Zahvala. Vinesneje konferenca v Trnovem se zahvaljuje g. Alojziju Siardu za dar 10 lir, ki ga je naklonil mesto venca na grob Milošu Lenarčiču. Bog povrni!

1 Redni večerni trgovski tečaj. Učni predmeti: Knjigovodstvo, korespondenca, računstvo, italijanščina, stenografija, strojepljenje. Dovoljen je tudi obisk posameznih predmetov. Koristna in cenena strokovna izobrazba za praktične pisarniške poklice. Tečaj je odobren od pristojne šolske oblasti. — Pričetek 12. oktobra. Vpisovanje dnevno, tudi zvečer do pol 8 ure. Zahtevajte nove brezplačne prospekte s slikami: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Dobrobranska 15.

1 Kolikor jezikov znaš toliko veljaš! Prijavite se v nove tečaje, predvsem italijanščine, nemščine in francoščine. — Posebne konverzacijske ure za spretnost! Začetek 15. oktobra, prijavljanje dnevno od 8 do 12 in od 14 do 16. Mestni trg 17-1.

1 Maturanti-nje in tudi akademiki-črke se v današnjih prilikah zanimajo za praktično strokovno izobrazbo, ki je vsestransko potrebna in koristna. Zahtevajte tozadevna pojasnila o višjem trgovskem tečaju na trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«, Dobrobranska 15. Na razpolago posebni prospekti.

1 Jurčič-Golia »Deseti brate«. V torek, dne 13. oktobra, bo uprizorila Drama v režiji prof. Osipa Šesta nanovo prirejeno dramatisacijo Pavla Golje, ki je že leta 1926 priredil Jurčičevo povest »Deseti brate« za oder. Delo obsega v novi obliki 16 slik, ki jih veže lektorica s čitanjem odlomkov iz povesti. V igri bo nastopil velik del dramskega ansambla. V glavnih vlogah: deseti brat — Milan Skrbinec, Piškar — Peček, Kvas — Drenovec, Dolef — Lipah, Benjamin — Bratini, grajska gospa — Gabrijelčičeva, Manica — Levarjeva, Marijan — Verdonik, Krjavelj — Cesar.

1 Gorjupova umetniška razstava. V nedeljo, 11. t. m. ob 11 dopoldne bo imel vodstvo po razstavi slikar sam. Tolmačil bo svoje slike in obenem vse potek dela, od praznega platna pa do končane slike kakor tudi slikarjev odnos do narave. Ker se nam obeta zanimiva razlaga, opozorjamo ljubitelje umetnosti, naj ne zamudijo te prilike. V nedeljo je zadnji dan razstave. Razstava je odprta vsak dan od 9 do 18 nepretrgoma.

1 Mislite na bodočnost! Temeljito znanje stenografije in strojepljenja vam odpira vrata v trgovske, industrijske, nolarske in druge pisarne. Prijavljanje dnevno od 8 do 12 in od 14 do 16. Mestni trg 17-1. Začetek novega pouka 12. oktobra.

1 Kmetovalce in lastnike ter najemnike zemljišč, ki reflektirajo na semenski krompir, vabi mestni kmetijski odsek, naj mu v sobi št. 35 v Beethovnovi ulici št. 7 prijavijo množino, za katero se obvezno zanimajo. Krompir bo danksi, namizni in belega mesa. Cena bo približno 2,25 do 2,50 L za kg, določil jo bo pa pozneje Visoki komisariat. Vsak mora prineseti s seboj osebno legitimacijo, posestni list ali izvleček iz zemljiške knjige ali najemno pogodbo, torej listine, kjer je razvidna mera zemljišča, ki je njegovo ali ga ima v najemu. Naznanila bo sprejemal urad od 15. do 25. t. m. med dopoldanskimi uradnimi urami od 8. do 12. ure. Na poznejše prijave se ne bo moglo ozirati.

1 Nova opereta na našem odru. Med deli, ki jih izvajajo z živahnim uspehom o inozemstvu, je Millöckerjeva »Gasparonec«. Delo bo prihodnji teden prvič uprizorjeno v slovenskem jeziku. Prevod je napravil Niko Štrifol. Zgodba se pleče okoli imena slavnega sicilijanskega razbojnika, na čigar rovaš pride mlad zaljubljenec do neveste. Opereto bo dirigiral R. Simoniti, zrežiral jo bo inž. P. Golovin.

1 Otvoritvena predstava redne abonentske sezone bo Verdijeva »Traviata«, opera v treh dejanjih (4 slikah). Osebe: Violetta — Vidaličeva,

Alfred — Drago Čuden (debut), Germont — Janko, Flora — Poličeva, Anina — Polajnarjeva, Gaston — B. Sanein, Douchole — Anžlovar, Obigny — Dolničar, Dirigent D. Zebre, režija in scena C. Debevec, zborovodja R. Simoniti, koreograf inž. P. Golovin. Novi kostumi: gledališka krojačnica pod vodstvom J. Staničeve in F. Remškarja.

1 Starši. S poukom otrok srednjih, strokovnih in ljudskih šol že začnemo. Vpišite jih že sedaj, ker bomo z njimi ponovili vsu tvarino, predno gredo v šolo, pozneje pa bomo z njimi delali vsak dan sproti po dve ure (razlaga, poprava nalog, priprava, izpraševanje itd.). Informacije in prijavljanje dnevno od 8 do 12 in od 14 do 16 — Korepetitorij, Mestni trg 17-1.

1 Davčna uprava za mesto Ljubljana objavlja, da dospe v smislu člena 148 zak. o neposrednih davkih v IV. četrtletju v plačilo: a) dne 1. okt. četrti letni obrok zgradarine, pridobnine, rentnine, družb. davka, davka na neoončene osebe, davka na poslovni promet in vojnice; b) 1. nov. drugi polletni obrok zemljarine. Podrobnejša pojasnila so razvidna iz razglasov, nabitih na uradni deski davčne uprave za mesto v Ljubljani in županstva občine Ljubljana.

1 Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Bleiweisova cesta 62.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama: Sobota, 10. oktobra ob 17: »Vesno mlada Saloma«. Izven. — Nedelja, 11. oktobra ob 14: »Poročno darilo«. Izven. Zelo znane cene od 10 lir navzdol. — Ob 17: »Oče naš...«. Izven. — Ponedeljek, 12. oktobra zaprto. — Torek, 13. oktobra ob 17:30: »Deseti brate«. Premiera. Red premierski. Opera: Sobota 10. oktobra ob 17: »Traviata«. Red premierski. Otvoritvena predstava operne sezone. — Nedelja, 11. oktobra ob 18: »Sevilijski brivci«. Izven. — Ponedeljek, 12. oktobra zaprto.

ROKODELSKI ODER. Danes, v nedeljo ob 5 ste vabljeni, da posetite pretresljivo dramo J. Zgonar: »Kadar se utrga oblaki«. To je pomembno delo v najnovejši slovenski dramatik. Osrednja misel, ki prepleta dejanje, da se vse zruši, kar je zgrajeno na napačni podlagi, daje delu resnično vrednost. Vstopnice si preskrbite v predprodaji, ki bo danes dopoldne od 10 do 12 in pop. dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petarkova 12. I. nadstropje.

RADIO. Sobota, 10. oktobra: 7.30 Lahka glasba s Napoved časa — Poročila v italijanščini — 12.30 Pisana glasba — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Simfonična glasba — 13. Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.10 Pet minut gospoda X — 13.15 Poročila Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 13.20 Lene pesni od večerj in danes — orkester vodi dirigent Angelini — 14. Poročila v italijanščini — 14.15 Poročila v slovenščini — 15. Pokrajinski vestnik — 17.10 Nove plošč Cetra — 17.35 Kubaški navesti — gospodinjstvo predavanja v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 KomorKna glasba — 20. Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.30 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojneke pesmi — 20.45 Lirična prireditev družbe EIAH: »Koroza«, opera v 4 deli Arriga Boita. — V odmorih: predavanja v slovenščini zanimivosti v slovenščini, poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer R., Sv. Petra c. 78.

Z Ježice

Za tukašnja konferenca sv. Elizabete so darovali: g. St. Vidmar, tovarnar in trgovec, Savlje, 500 lir; g. Dominik Čebin, trgovec in posestnik, Stožice, 1 tona premoga; po 150 lir: g. Terezija Velkavrh, posestnica, Savlje; po 100 lir: g. Franc Sever, posestnik in župan, Ježica; Lovro Kos, posestnik, Savlje, 2 neimenovana; po 80 lir: družina St. Sitar, Stožice; po 60 lir: g. Pavla Lampič, Stožice; g. Pavla Jeromen, Malavas; gđ. Ivanka Jeromen, Malavas; po 50 lir: Stožice; preč. g. Val. Sitar duh. svetnik; g. Ivan Bartol, trgovec; družina I. Cunder; g. Ančka Ramovž; g. Jedert Dovč, posestnik; družina Sitar; g. Marija Sitar; neimenovani; Ježica: družina Peršin; A. in T. Mazovnik; g. Anton Peršin, posestnik in gostilničar; neimenovani; Malavas: g. Ivanka Ile, g. Rozalija Erjavce, g. Angela Skerlep, g. Ivanka Skerlep, g. Franc Jeromen; Kleče: gđ. Francka Čemažar; po 40 lir: družina Zaje, Stožice; neimenovani, Ježica. — Vsem gornjim blagim dobrotnikom, kakor tudi tistim, ki so prispevali manjše darove bodisi v gotovini ali blagu, naj Bog obilno povrne plemenita dejanja krščanske ljubezni!

Iz Gorizije

Poštena najditeljica. Branjevka Ana Bostjančič, ki ima svojo stojnico na sadnem trgu, je v nekem kotu tržišča našla pozlačeno ročno torbo, v kateri je bila denarnica z nad 1600 lirami. Poštena žena je vse, kar je našla, odnesla takoj k tržnemu nadzorniku in mu izročila v varstvo. Kmalu nato prisopiha k nadzorniku vsa prepadena trgovka Simsič, ki je prišla povedat, da je zgubila svojo torbo z denarjem vred. Predstavljajte si, kako je bila presenečena in hvaležna, ko je zvedela, da je njene zgubljene stvari našla poštena branjevka in jih že prinesla k nadzorniku.

Z Gorenjskega

Nova železnica med Črnučami in St. Vidom nad Ljubljano. Pretekli ponedeljek, 5. okt. 1942, je bila slovesno odprta železniška proga St. Vid — Ježica, ki veže gorenjsko in kamniško progo. Deset minut pred 10. je odpeljala s Črnuč v St. Vid posebna lokomotiva z enim vagonom zastopnike oblasti iz Kamnika, Domžal in Črnuč novemu vlaku naproti. Ob pol 11 je privzela po novi progi iz St. Vida na Ježico derezina-izvidnica; točno 10 minut pred 11 pa je pripeljal na črnuško postajo prvi lepo ozaljšani vlak. Bil je to obenem že tudi prvi redni vlak, ki je odpeljal v jutranjih urah iz Beljaka in ki je pripeljal s seboj v salonskem vozu, ki je bil priključen zadaj k vlaku, poleg drugih potnikov tudi gauleiterja dr. Rainerja, zastopnike narodnosocialistične stranke, drž. oblasti itd. Na čelu vlaka je bila velika lokomotiva z velikim znakom nemške države spredaj; vagoni pa so bili vsi v venci. En vagon je bil poln mladine, ki je posebno vneto pozdravljala. Slovesen sprejem prvega vlaka je bil na Črnučah. Ko je vozil vlak skozi slavočok z napisom »Kreis Stein grüss den ersten Zug« je zaigrala godba finančarjev iz St. Vida slovesen komad. Novo črnuško postajno poslopje je bilo vse v zastavah, na peronu pa je bila zbrana gotovo vsa črnuška občina. Ko se je vlak ustavil in je gauleiter s svojim spremstvom izstopil, je pristopil k njemu novi črnuški občinski komisar Seiger Ernest, ki je pozdravil s kratkim govorom gauleiterja, za njim pa je pozdravil gauleiterja še komandant obmejne finančne službe, na kar sta pristopili h gauleiterju dve lepo obloženi deklici in mu poklonili krasen šopek. Nato je sprejel gauleiter raport komandanta častne čete, ki je bila razpostavljena na peronu, in jo z dvignjeno roko s svojim spremstvom obšel. Poleg ljudskošolskih otrok pod vodstvom šol. upravitelja Filaferja in drugega učiteljstva in vseh oddelkov otroškega vrta pod vodstvom svojih vzgojiteljic so bile zbrane na peronu vse stranke organizacije v uniformah oziroma z zastavicami. Nadalje je bilo ondi tudi sedem ženskih narodnih noš, pri katerih se je gauleiter najdalje zamudil. Med obhodom posameznih skupin se je vlak v toliko pomaknil naprej, da je gauleiter po svojem pregledu s svojim

spremistvom lahko takoj stopil v salonski voz. Ko je vlak odhajal, so ženske strankine skupine pele nacionalne pesmi, hkrati pa zasule salonski voz s cvetjem. Nova proga je bila zgrajena v kratkem času dobrega pol leta. Delo je prevzela nürnberska družba za globoke zgradbe (Tiefbaugesellschaft) Fritz Schlie in jih je opravila skoro izključno z domačini. Tako to delavstvo kakor tudi ono z nove ceste in iz transformatorja KDA je imelo ta dan plačan, bilo pa je prosto že od 10 dalje. Nova proga meri točno 4,8 km, in sicer od odcapa pri drž. cesti na Ježici do priključka h gorenjski progi na Poljanah v St. Vidu. Proga je dvotirna, vendar so zaenkrat končana dela s prvim tirom. Promet po novi progi je že normalen. Nova zvezna proga je za kamniški okraj kakor tudi za vsa Gorenjsko ob gorenjski progi velikega gospodarskega pomena. Z izvršitvijo proge St. Vid — Ježica pa je storjen že prvi del programa Drugi del programa vsebuje zvezno žel. progod od Črnuč do Laz, o čemer bomo pa prihodnjič kaj sporočili. — S tem v zvezi je bil 5. oktobra t. l. ob 10.20 uri prekinjen tranzitni promet med Ljubljano in Črnučami oziroma Kamnikom.

Iz Hrvaške

Hrvaško časopisje objavlja toplo pisane članke v spomin legionarja-poročnika Borne Murkoviča, ki je padel na vzhodnem bojišču. Filmi za ustaško delavstvo, uradnike in namestence. Zadnji nedeljo v septembru so začeli v Zagrebu predvajati v Delavski zbornici filme za delavstvo in namestence ter uradnike. Odslej bodo ti filmi vsako nedeljo in je bila določena enotna vstopnina 8 kun za sedež.

Se nikdar ni bilo toliko kopalcev na Savi pri Zagrebu kakor letos, poročajo iz Zagreba. Ker so letos odprli na Savi novo kopališče, je bil dotok Zagrebčanov na Savo vsak dan znan. Povprečno se je vsak dan kopalo na Savi okrog 5000 oseb. Vsega skupaj ceno, dase je že poletje kopalo v Savi pri Zagrebu 270.000 kopalcev, ki so na kopališki blagajni pustili 1.240.000 kun. Ob najbolj vročih dneh pa je bilo včasih tudi čez 5000 kopalcev na Savi.

Iz Srbije

Ureditev vprašanja železniškega omrežja v Belgradu. Srbski prometni minister, general Djura Dokič je imenoval mešano komisijo strokovnjakov iz prometnega, gradbenega in prosvetnega ministertva zaradi rešitve vprašanja novega železniškega omrežja v Belgradu. Komisija ima predvsem nalogo proučiti vsa vprašanja zaradi vpostavitve boljše železniške zveze med sedanjo železniško postajo v Belgradu s pristaniščem in Z Banatom.

Vzdrževanje reda pri tramvajskem prometu v Belgradu. Zaradi pomanjkanja ostalih prevoznih sredstev so vsi vozovi belgradske cestne železnice stalno polni. Meščanstvo pa na posameznih tramvajskih postajah ni bilo preveč disciplinirano ter je prihajalo do stalnega prepiranja in prerekanja. Mestna uprava je napravila temu stanju konec s stražniki, katere je postavila na vseh važnejših in večjih tramvajskih postajah.

11.

PRI KRALJU SO BILI TISTI ČAS V SLUŽBI TRIJE STREŽAJI, BIVŠI POTEPUHI IN TATJE.

12.

ŠKRJANEC JE DOBIL KRASNO SOBO, KJER SE JE DOBRO POCUTIL S CEKANJEM IN GLEDANJEM KNJIG SI JE PREGANJAL VES DAN DOLGČAS.

Nuri Haalan — puščavski vitez

Konec leta je umrl Nuri paša al Haalan, voditelj rualskih beduinov. In je bil v Damasku slovesno pokopan. Z njim je umrl eden poslednjih velikih vitezov sirijske in iraške puščave. Ruali so ena največjih skupin beduinskih plemen, ki romajo po širnih puščavskih stepah med sirijskim rodovitnim ozemljem in dolino reke Tigris, kar je deloma v Siriji, deloma v Iranu, kakor jim pač velevala pašniki. Ruali imajo 9000 do 10.000 črnih šotorov iz kozje dlake in v njih biva štiri do petkrat toliko ljudi. Ti nomadi, ki so sestavljeni iz skupin, so služali svoje šeihe, a ti poznajo kot svojega najvišjega gospoda emirja, ki ima naslov »šejk šejkova«. Ta čast pa je med Ruali že od nekdaj pripadala rodbini Haalanov.

Ta nedavno umrl Nuri paša al Haalan je bil med prvostopenjsko vojno, ko so se Arabci uprli Turkom, že 70 let star, in je torej zdaj skoraj kot 100 letnik umrl. Njegovega rojstnega datuma ni moči točno dognati, ker si Ruali tega ne zapisujejo in je letnica starosti pri njih nekaka tajnost. Kot emir Rualov je bil Nuri Haalan njihov najvišji sodnik in njegove sodbe so bile neomane in nihče, tudi kdor je bil po krivem obsojen, se ni nikdar upal pritožiti se. Njegova avtoriteta je bila nedotakljiva tako glede na vladanje kot tudi na njegovo starost in osebo. V vojni in na pohodih za plen je bil njihov vodja. Pomagal mu je »svet sedmih modrecev«, ki so bili, slično kot raini, iako modri in polni preskušenj in tudi hudo v letih. Po teh sedmih modrečih je angleški agent Lawrence, ki nam je znan iz svetovne vojne in je bil tudi v stikih z Nuri pašo, imenoval svojo knjižo »Sedem stebrov modrosti«. Teh sedem stebrov je bilo sedem Nurijevih svetovalec.

Nuri paša al Haalan je bival ali v mali vasi Adra, kjer so naseljeni Ruali, če je bil pa kje na poti, je pa stanoval v prekrasnem šotoru v sredini nomadskega taborišča. Imel je v svojem življenju mnogo žensk, in taki, ki so ga dobro poznali, so dejali, da je imel več kot osemdeset »zakonitih« žena in je bil s tem skoraj z

vsemi družinami svojega plemena v sorodu. Njegove hčere spet so bile v sorodu z odličnimi družinami daljne arabske puščave. Tako je, na primer, neka žena Ibhna Sauda hči Nura Haalana.

V začetku francoske mandatne dobe je bil Nuri Haalan, in z njim vsi Ruali, zagrižen sovražnik mandatne nadoblasti. Med francoskimi četami in Ruali je bilo mnogo hudih bitk. Slednji so francoski visoki komisarij v Damasku uvideli, da ne bodo nikoli prišli na čisto s temi »gospodi iz puščave«. Sklenili so sporazum.

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

So res ženske hitreje v plavanju? To mislije, aje sem že večkrat slišal in niste prvi, ki ste ga izrazili. V resnici pa ni prav nobene vrste športa, v kateri bi nežni spol prekašal močnejšega. Znanstveno je ugotovljeno, da imajo moški krepkejši mišice in da so glede telesne zmogljivosti močnejši, spretni, hitrejši in vztrajnejši. Med neizurjenimi plavalci se res rado zgodi, da plavajo ženske laže in da jim koščeni moški težko sledijo v vodi. Tu pa gre za posebne tipe, ki so mehkejši oblik, ugodnejše specifične teže in ki opravljajo plavalne gibe bolj graciozno. Na vsakih plavalnih tekmah pa se lahko pričakalo, da so časi, ki jih dosežejo ženske, za približno 10% slabši od moških. V potrdilo izvajani in radi primerjave omenjam dva svetovna rekorda v plavanju in sicer na najkrajšo in na najdaljšo progo. Moška rekorda: 100 m prosto Fick, Amerika 56,4 sek.; 1500 m prosto Amano, Japonska 18:58,8. Ženska rekorda: 100 m prosto W. den Oudenova, Nizozemska 1:04,6; 1500 m prosto R. Hvegerjeva, Danska, 20:57,0. Kakor vidimo, ne gre iskati veličine nežnega spola v športu, pač pa v drugih, za človeštvo važnejših nalogah. (Z. J.)

O vplivu športa na rast v višino. Nekje ste čitali, da vpliva šport zelo ugodno na rast v višino. Statistično merjenje Švedov iz l. 1891. n. pr. izkazuje povprečno višino 1,69 m, najnovejša statistika pa že izkazuje povprečno višino 1,74 m. V pičlih 50 letih naj bi se povzpela povprečna višina kar za 5 cm in glavno zaslugu pri tem pripisujejo športu. Reči moram, da se mi zdijo omenjeni podatki precej nezanesljivi in neverjetni. Če pa imajo znanstveno veljavo, kar koncem koncev tudi ni izključeno, tedaj ne velja za sluga le športu in švedski gimnastiki, ki polaga prav posebno pažnjo na lepo pokončno držanje telovadcev, pač pa zlasti ugodnejšim življenjskim pogojem, razmahu higiene in naprednosti zdravstva. Vse to skupaj pa ima brez dvoma izdaten vpliv na rast in oblikovanje stasa. (C. T.)

Nagrade zmagovalcem. Iz Vašega pisma je razvidno, da ste začeli brati športna poročila šele v novjšem času. Sicer bi vedeli, da delimo tekmovalce na amaterje in profesionalce. Amaterji se udeležujejo po olimpijskih načelih in veljajo za nosilce splošno koristnega športnega gibanja, profesionali ali poklicni športniki pa se bavijo z boksom, nogometom, rokoborbo itd. obrtoma in za gmojne koristi. Tekmovalci, ki hočejo veljati za amaterje, ne smejo živeti od športa, pa če tudi so svetovni rekorderji. Na tekmah smejo prejemati samo spominske ali umetniške nagrade, izključena pa je vsaka denarna nagrada. Na olimpijadah n. pr. dobijo samo vence kot simbol zmage in kolajno za spomin. Pri profesionalnih ločimo dva vrsti tekmovalcev: igralci nogometa

Mandatne oblasti so pustile Ruale v njihovih puščavskih pokrajinah v miru in so priznale Nuri Haalanovo avtoriteto, medtem ko je on molče uvaževal daljne francoske gospode v Damasku. Na tej podlagi je bil Nuri Haalan član častne legije.

Zdaj pa je umrl ta poslednji vitez iz puščave. Njegov najstarejši sin mu je že pred več leti umrl. Emirska čast je prešla zdaj na njegovega tridesetletnega nečaka, Favaria al Haalana, ki ga je te dni potrdila oblast v Damasku in so ga v Adri priznala rualska plemena. Nastopil je dediščino stoletnega starca, čigar avtoriteta je bila tako velika, da ni nihče ugovarjal njegovemu nasledstvu.

Imajo navadno mesečne plače, boksarji, rokoborci, drsalci in drugi profesionalni športniki pa se pogodijo za vsak nastop posebej. Cim nastopi amater za denarne nagrade bodisi v filmu ali cirkusu ali podobno, zgubi pravico do nadaljnjega tekmoovanja v amaterskih športnih zvezah. (R. J.)

Zenski rekordi. Imate prav, ko ugotovljate, da le redkokdaj poročamo o ženskih uspehih v lahki atletiki. Vsek urednik ima pravico do lastnega gledanja in presojanja pomembnosti dogodkov, in moje mišljenje je, da so rekordi zadeva moških. V ostalem pa Vam rad ustrezam glede vrhunskih znakov, ki so jih dosegle ženske v lahki atletiki. Lestvica svetovnih rekordov je tale: 100 m Stephens, Amerika, 11,5 sek.; 200 m Walsiewicz, Poljska, 23,6 sek.; 800 m Radke, Nemčija, 2:16,8 min; 80 m z zaprekami: Testoni, Italija, 11,3 sek.; skok v višino Pfening, Švica, 1,66 m; skok v daljino: Hitomi, Japonska, 5,98 m; kopje: Steinhauer, Nemčija, 47,24; krogla: Mauermayer, Nemčija, 14,38 m; disk: Mauermayer, 48,31 m. — Mimogrede priporočam tudi moškim, ki se ponašajo s svojo zmogljivostjo, da si te znamenite ogledajo s premislekom! (M. Pjeva.)

Najuporabnejše telovadno orodje. Sinova Vam ne dasta miru in hočeta na vsak način, da jima postavita na dvorišču telovadno orodje. Odličili ste se, da jima ustrezne in vprašujete za nasvet: ali drog ali bradljo ali kroge? Jaz bi se odločil za drog, ker nudi največ priložnosti za lažje in težje vaje, za razvijanje moči in spretnosti. Zlasti pa cenim odskoke z droga. Zato nikar ne pozabite na veliko jamo, napolnjeno z žaganjem ali mivko, da bo več korajže in manj padcev na tlo. (G. J.)

Pretrdi prsti za igranje violine. Učitelj violine Vam je rekel, da je športno udejstvovanje kvarno za violinista, ker dobite preveč trde in premalo gibke prste in zapetost. To velja za vse vrste športa, telovadbe in dela, pri katerih stiskamo v dlaneh ročaje, ročke, držala, drogove, palice in podobno. Kdor je navezan v svojem poklicu ali umetnosti na tenkočutne prste, mora pač opustiti športe, katerih posledica so grobe, krepke, močne roke z okornejšimi prsti. Brez škode pa lahko goji plavanje, teke in ekatere igre z žogo. (R. K.)

Za poživitev domačega nogometa

Zaradi oživitve športne delavnosti bo Nogometna zveza pod vodstvom CONI-ja priredila dva propagandna turnirja z naslednjimi propozicijami:

1. Turnir A: za moštvo, v katerem imajo pravico do nastopanja igralci rojeni od 1. okt. 1926 navzgor.

Turnir B: za moštvo, v katerem imajo pravico do nastopanja igralci rojeni od 1. oktobra 1926 navzdol brez omejitve.

2. Igralci, ki igrajo v nogometnem turnirju A ne smejo igrati v turnirju B in obratno.

3. Turnirja se lahko udeležijo vsak, v nogometno zvezo včlanjen klub z enim moštvom ali več.

4. Prijava za vsako moštvo mora vsebovati seznam največ 16 igralcev, za vsakega posebej ime in priimek, očetovo ime, stanovanjski naslov in točni rojstni podatki.

Pred vsako tekmo mora predsednik društva predložiti sodniku seznam enastorice, ki bo igrala in za vsakega legitimacijo, ki potrjuje nje identiteto in starost.

Igralci, ki so bili že prej verificirani v kak klub, morejo igrati le za dotičen klub.

Igralci, ki niso prijavljeni za turnir, ne smejo nastopati na turnirju, četudi so se veljavno verificirali za svoj klub.

Verificirani igralci onih klubov, ki ne sodelujejo na turnirju, lahko le izjemoma nastopajo za razpisani turnir za drugi klub.

5. Tekme v turnirju A se igrajo dvakrat po 30 minut.

Tekme v turnirju B se igrajo dvakrat po 35 minut.

6. Prijavni rok za moštva traja do vključno 12. oktobra do 18. ure. Prijave sprejema

nogometna zveza v pisarni CONI-ja, priložen ji mora biti seznam igralcev, istočasno se mora vplačati prijavlina 10 lir za vsako moštvo v turnirju A, in 15 lir za vsako moštvo v turnirju B.

7. Dne 13. oktobra bo ob 18 v pisarni CONI-ja seja predstavnikov vpisanih društev, da bodo določili vse potrebne ukrepe za odigranje turnirjev in pričetek tekmovalstva.

8. Pritožbe zoper odigrane tekme se vlagajo pisмено v 24 urah po odigrani tekmi. Obenem je treba vplačati takso 50 lir, katere se povrne če bo pritožba ugodeno. Pritožbe se morajo nasloviti na komisijo nogometnega turnirja v pisarni CONI-ja. Pritožbe bo reševala komisija, sestavljena iz predstavnikov sodelujočih društev, ki bo morala rešiti prošnje v 3 dneh. Pritožbe zoper rešitev komisije je treba vložiti v 24 urah pri nogometni zvezi, ki odloči dokončno. Taksa znaša 100 lir.

9. Za oba turnirja veljajo tehnična pravila nogometne zveze, tekme bodo sodili oficialni sodniki.

10. Zaupnik CONI-ja za Ljubljansko pokrajino razpisuje nagrade za prva tri klasificirana moštva v vsakem turnirju.

Nov mož na čelu nogometa

Vodstvo italijanskega nogometa je prevzel nov mož, markiz Luigi Ridolfi. Izšel je iz elite italijanskega športnega vodstva in prevzel dolžnosti, ki jih dobro pozna, saj je deloval dve desetletji med nogometaši, po vrhu pa je tudi velik ljubitelj lahke atletike. Zvezo za lahko atletiko je vodil 12 let kot predsednik in zapustil vidne sledove svojega uspešnega delovanja. Markiz Luigi Ridolfi je ustanovil znamenito italijansko nogometno šolo v Florenci. Kot vodja te šole je bil dolga leta pri strokovnem viru, kjer si je prizadeval za sprehajanje v pedagoškem in tehničnem pogledu. Zelo popularen je tudi v mestu samem kot predsednik Fiorentine. Po njegovem imenovanju za državnega nogometnega vodjo so mu posvetili italijanski dnevnik tople članke in naglasili, da je prišel pravi mož na pravo mesto. Nedavno je obiskal Luigi Ridolfi tajništvo FIFE v Zürichu, kjer se je posvetoval z dr. Schrikerjem o mednarodnih nogometnih zadevah.

Turnir za majhno žogico

v nedeljo ob 9 na Rakovniku

V nedeljo, 11. t. m. bodo priredili na Rakovniku turnir namiznega tenisa, katerega se bodo lahko udeležili vsi člani table-teniske zveze in tudi oni, ki doslej še niso tekmovali na turnirjih. Prijavnina znaša 5 lir, vpisovanje k turnirju bo v nedeljo od pol 8 do pol 9, začetek ob 9, konec po možnosti popoldne.

Oni, ki bodo v prvem kolu izpadli, bodo imeli pravico sodelovanja na tolažilnem turnirju. Zmagovalci bodo prejeli diplome.

Nogometaši s številkami na hrbtu. Švedi so vpeljali v nogometu novost, da so označili posamezne igralce z velikimi številkami na hrbtu. Tako je gledalec v velikih stadionih omogočeno, da lažje motrijo udejstvovanje posameznikov. Dji pa še gotovo, če bodo sprejeli uvedbo števil tudi drugi. Nemei jo n. pr. odklanjajo in pravijo, da diši ta novost preveč po predstavah.

Herberger že pripravlja nemške igralce nogometaše na mednarodno tekmo, ki bo v Bernu 18. t. m. V nedeljo bo priredil v Stuttgartu generalno preizkušnjo državne reprezentance proti tamošnjemu Kickersu. Po tekmi s Švicarji, ki bo brez dvoma zelo težka, bodo igrali Nemei 1. nov. v Stuttgartu proti predstavnstvu Hrvaške.

Trikrat Soerensen. Na plavalnih tekmah v Kopenhagenu so prispele na 200 m prsno tri Soerensenove po vrsti na cilj. Inge je zmagala v dobrem času 3:03,8, za njo je bila Inga, tretja pa Lilien. O dekletih s severa čitamo, da se bodo sestala 8. nov. v M. Gladbachu, kjer bodo tekmovala danske in nizozemske plavalke z Nemkami.

Strela pobije več moških kakor pa žensk

Po podatkih raznih zavarovalnih društev pride na vsakih deset oseb, ki umro, zadeti od strele, osem moških in samo dve ženski. To se pa seveda ne dogaja zaradi večje privlačnosti moških za električne sile, temveč je edini razlog ta, da je ob nevihtah več moških zunaj, kakor pa žensk.

Madžarska ima danes nad 13 milijonov prebivalcev

Po ljudskem štetju z dne 1. februarja 1941 in 10. oktobra 1941 ima Madžarska 11.017.170 ljudi madžarske narodnosti, kar je 75,1% vsega prebivalstva. Dalje je 866.590 ali 5,9% Nemcev; Slovakov je 308.070 ali 2,1%; Rumunov pa 1.144.260 ali 7,8% in Rutenov 586.800 ali 4%. Vsega skupaj je torej na Madžarskem 13.931.830 prebivalcev.

»Mož, zakaj pa ste zaprti?«

»Eh, no, gospa!« je je namrdnil Babnopoljec. »Veste! Rekel sem žemlji — kruh.«

Znamenita je prispeleba med kmetom in kmečkimi voditelji, ki jo je napravil neki Babnopoljec ob času hude volilne borbe, ki se je bila razvijala za volitve v tako zvano prvo narodno skupščino. Neko nedeljo so se plačani agitatorji vseh mogočih strank zatekli tudi v zapuščenega Babnopolja. V edini babnopoljski gostilni so se od ranega jutra v pozno popoldne vrstili volilni shodi posameznih strank. Vsak govornik je kmetom dajal velike obljube in se zavzemal za napredek zapuščenega kraja. Po končanih shodih pa so se vsi agitatorji lepo usedli k eni mizi na dobro kosilo. In k njim je pristopil star očanec ter jih lepo, vljudno nagovoril:

»Res ste lepo govorili o kmetu. Vsa čast vam! Eden lepše kot drugi! Sedaj mi še to povejte... Stari Babnopoljec je nekoliko zategnjen in vrgel pogled na agitatorje, ki so postajali zelo radovedni. Očanec pa je s povzdignjenim glasom stavil vprašanje:

»Kakšna, gospoda, je razlika med navadnimi kmeti in kmečkimi voditelji?«

Agitatorji so molčali in se spogledovali. Silihi so v Babnopolja. Oče se je malce nasmešnil, povzel bas in kratko dejal:

»Razlika lepa in huda! Hm, samo če vam bo všeč?«

»Le s pošteno besedo na dan! Ne bo zamere, saj smo dobri ljudje!« so agitatorji prosili Babnopolja.

»Zapomnite si, gospodje! Mi navadni kmetje imamo jeklene vile, kmečki voditelji pa v mestu zidane vile.«

Agitatorji so prasnili v smeh in kmeta nato dobro pogostili in napojili. Ali so agitatorji te lepe prispelebe razodeli svojim vrhovnim voditeljem, ni znano. Janez Kovač.

Italijanski uničevalni oddelki ob Donu v akciji

Dve notranjski zgodbi

VRAŽJI VRTEC

Vražji vrtec! Kdo Ljubljancem naj bi poznal to ime, ta kraj se pred prilično petimi leti? Bili so pač redki med njimi, ki so vedeli za ta mikaven koteček notranjske zemlje. Mikaven? Kakršno stališče pač vzame človek v presoji mikavnosti in krasote kakšnega kraja, tako lahko prisodi tudi Vražjemu vrtcu naravno lepoto in mikavnost. Mnogi Ljubljanci, nekdanji vojaki, sedaj dobro poznajo Vražji vrtec in so si ga ohranili v globokem spominu. Marsikdo se spominja veselih in žalostnih uric, po več tednov preživljenih tam v jarkih in bunkarjih.

Odkod torej ime Vražji vrtec? Pisu je star Babnopoljec pravil kratko zgodbo o Vražjem vrtcu.

Poleg Babnega polja tik hrvaške meje je na vzvišenem kraju — gradič. V tem gradiču je davno, davno gospodovala ošabna gospa zelo trdega srca.

Na velikem grajskem vrtu so neko leto jabolane silno obrodile. Veje so se šibile in priklanjale do tal od zlatozlatih sadja. Bilo je kot v pravem raju. Po vaskih vrtovih pa je bilo vse prazno. Niti peške ni človek mogel najti. Reven Babnopoljec je hotel svoji hudo bolni ženi preskrbeti za okrepčilo nekaj dobrih jabolok. Žena ga je mlo prosila:

»Janez, samo jabolko z grajskega vrta, pa mi bo odleglo, mi bo boljše.«

Odzlel je Janez počasnih korakov v gradič. Ponižno se je priklonil pred visoko grajsko gospo. Držeč klobuk v roki in sključen, jo je začel prositi:

»Vaša milost! Dobra gospa! Prosim nekaj jabolok za mojo bolno ženo. Le jabolko z vašega vrta bi ji pomagalo.«

»Kaj blebete, ti umazani in uživi kmet,« ga je ošabna graščakinja nahrulila in zavihтела

nad njim pasji korobač. Kmet Janez se je še bolj sklonil in mlo prosil:

»Samo dve jabolki, da olajšam ženi trpljenje! Lepo in ponižno vas prosim. Dovolite, da jih pobereš po tleh!« Kmet se je že skoraj pripognil k tlom, ko je graščakinja satansko grdo zakričala:

»Poberi se mi izpred mene z vrta! Raj vidim, da takoj vsa jabolka sam vrag pobere in požre!«

In zgodilo se je! Kakor bi blisknil, je stopil pred ošabno in brezsrčno graščakinja mlad, črn, eleganten gospod in smehljajoč se ji je napravil kavalirski poklon, sladko govoreč:

»Milostljiva gospa! Vaš služabnik sem! Izpolnim vam poprej izgovorjeno željo, ki je meni povelje. Jaz — vrag vam odnesem jabolka. Vrt pa naj se v naprej imenuje — Vražji vrtec!«

Vrag je mesto ubogega kmeta pobral in obral jabolka. Izginil je z njimi med voltim bobnenjem.

Tako je torej po stari pripovedki nastal Vražji vrtec pri Babnem polju.

BABNOPOLJCI, NJIH JEZIK IN ŠEGAVOST.

Babnopoljci so zdravo, krepko in res trdno ljudstvo, ki kljubuje hudemu mrazu in zimi ter živi ob skromnem živežu, ki ga jim daje trda, kamenita kraška zemlja. Tam raste bob. Raste fižol. Raste krompir. Žito je raste. Ozka je babnopoljska planota. Edino naselje na tej planoti je Babno polje, ki ima svojega župnika, svojega župana in svojo šolo. Vse naokrog te male planote, kjer vlada poleti strašna vročina, pozimi hud mraz, se vrste lepi in temni smrekovi gozdovi, jelke in hoje poleg košatih in debelih bukev. Čist je zrak. Jetike tu ne poznajo.

Babnopoljci, ne Babnopoljci, ker prihaja ime od pridevnika baben, babna, babno — torej pravilno tudi Babno, ne pa Babino polje — so drugače šegavi, veseli, trezno misleči ljudje. Preživlja jih gozd. Stari vozniki so pred prvo

vojno zvozili tisoče in tisoče desk na železnisko postajo Rakek. So gozdarji in dobri tesarji, ki so čez zimo »hrvatili«, to se pravi, da so jeseni o sv. Mihaelu tja do prihodnje Velike noči odhajali v razne velike šume na Hrvaško, a še dalje jih je vlelo, tja gori v temne Karpate, kjer so bili skoraj domači, druge zopet v transilvanske gozdove na Sedmograško, nekatere pa celo daleč tja na Kavkaz, kjer se je bila ustanovila celo slovenska naselbina. Naselili so se tam tesarji. Naselbina je bila celo naročena na knjige Družbe sv. Mohorja.

Babnopoljci znajo kakšno prav po babnopoljsko zakresati. Njih narečje je bilo in je še vedno zanimivo.

Zanimivo je tudi to, da človek, potujoč od starodavnega Loža do Babnega polja, naleti v razdalji nekaj kilometrov kar na tri različna narečja. Narečje Ložanov se je bistveno, temeljito in vidno razlikovalo od govorice Starotranjav, ki prebivajo dobrih pet minut proč pod slavno Ulako. Ložani so samoglasnik »e« zategovali na svojevrsen način, ko so ga njihovi sosede mnogo krajše izgovarjali in bolj čisto. Lož je bil Starotranjav »mesto«, Ložanu pa »mestec«. Babnopoljci pa so od obeh sosedov zelo različno naglaševali in izgovarjali naglasni »o«, ki so ga spreminjali v »a«. Kadar je n. pr. stari Klemen iz Babnegopolja prišel h kovaču v Staritrž konje kovati, je lepo kovaču zapele:

»Kávač, podkávaj mi máje kánje!«

Neki Babnopoljec je moral sedeti zaradi malenkostnega prestopka v zaporih okrajnega sodišča v Ložu. Predstojniku sodišča je čez dan marljivo žalal in cepil bukova drva. Predstojnikova gospa ga je pohvalila, da je zelo priden, da že kmalu ni noben arestant tako pridno delal kot on, pa mu je dala po služkinji prinesiti kos belega kruha in sira. Ko je mož malical, ga je gospa nekoliko iz radovednosti povprašala:

497

Poloti se je strašni boj. Veliko je pretrpela, toda tako se nikdar kot na tej gostiji. Za trenutek se še premaga. Ko po ja končal starešina svoj govor v slovo in sta vstala ženin in nevesta, da gresta v cerkev k poroki, se zravna upognjena beračica in stopi odločno na sredo sobe pred ženina in nevesto z glasnim zapovedujočim glasom: »Stojte! Svatje! Stojta, starešina in ženin!«

498

Vsi se spogledajo in začudijo nad drznimi besedami. Mirko se ustraši zvonečega glasu in spusti iz roke nevesto. Bilo mu je, kakor da bi mu donel glas njegove mrtve žene na uho. Tudi Almira se vsa strese. Strah in grozna slutnja se poloti njene krivične duše. Ustnice ji drhte in oči zro široko, toda samo prvi hip. Kajti kmalu se zbere in stopi mirno naprej.

499

Obenem pa zbere ves pogum in reče na glas: »Kaj se obotavljate, ženin in svatje? Kaj poslušate besede neumne beračice, ki se ji pritepla k nam Bog ve od kod, da se bo najedla na gostiji! Pojdimo v cerkev, župnik nas že čaka. Ne ukvarjajte se s to ženščino!« Po teh besedah potegne ženina za roko in ga hoče odvesti iz sobe na prosto.

Deset let Mandžukua

Deset let je odlejel, odkar sta vladali novo nastale Mandžurske države in Japonske podpisale sporazum, in s tem je bila nova država prvičrat javno priznana. Puji, poslednji potomec dinastije Mandžu, je postal cesar te države in drugo cesarstvo Vzhodne Azije je začelo svojo življenjsko pot.

Mandžurija je ostala po kitajski revoluciji l. 1912 navidezno del kitajske države, v resnici pa je postajala zmeraj bolj odvisna od Rusije in Japonske. Nastala je napetost, saj se je na političnem področju zmeraj bolj vpliv sovjetske Rusije, a tudi Kitajska ni držala rok križem. Vse to je bilo Japonski jako neljubo, zlasti še, ker so se kitajski priseljenci bolj in bolj množili. Jeseni l. 1931 so Japonci zasedli Mandžurijo, nekdanji dedič kitajskega cesarskega prestola, je bil imenovan za vladarja Mandžukua in čez leto nato je bilo ustanovljeno novo cesarstvo.

Zdaj je dežela pod japonskim varstvom, ima 43 milijonov prebivalcev in meri 1,3 milijona kvadratnih kilometrov. Prebivalstvo sestoji večidel iz Kitajcev, Korejcev in Mongolov, medtem ko je pravo domače prebivalstvo jako v manjšini. Japoncev je razmeroma malo, ker težko prenašajo izredno ostro podnebje. V deželi je tudi še 80.000 Evropejcev.

Spočetka so tu Japonci pospeševali rudarstvo in sicer so kopali premog in železno rudo. Premoga je v zemlji približno 2700 milijonov ton, na leto ga izkopljejo 14 milijonov ton, ki služi vedno večjemu industrijskemu razvoju Mandžukua. Leta 1935 so Japonci dosegli v Moskvi, da so Sovjeti prodali vzhodnokitajsko železniško progo Mandžukuu. Mimo te mednarodne železniške proge so v poslednjih letih zgradili še več pomembnih železniških prog, ki so vse skupaj dolge 13.000 kilometrov in ki zlasti pozimi omogočijo promet po deželi. Pozimi so namreč vsa pristanišča 3 mesece v ledu, a glavna reka Mandžukua, Sungari, se izliva v Amur in je torej kot obmejna reka izločena iz prometa po deželi.

Japonci pospešujejo najbolj poljedelstvo, a težko industrijo vpoštevajo le toliko, kolikor služi poljedelski proizvodnji. Južni kraji so polni surovin, ki jih japonska težka industrija zaradi oskrbe vojske najbolj potrebuje in ki ji tudi zadostajo. Manj pa ima Japonska poljedelskih proizvodov. Pota, po katerih je moglo priti žito pred izbruhom vojne na Japonsko, so zdaj večidel zaprta, a iz zasedenega kitajskega ozemlja je tozadevni uvoz premajhen. Kitajsko poljedelstvo ni bilo usmerjeno za izvažanje in je proizvajalo komaj toliko, da je krilo lastne potrebe. Obdelovanje kitajske hribovite zemlje zahteva jako veliko delavskih moči, ki so se zaradi prodiranja japonskih čet, pomikale zmeraj bolj v notranjost dežele.

Mandžukuo pa je bogata raznih pridelkov, predvsem soje, ki zaradi svojih beljakovinskih in oljnatih sestavin odlično služi kot hrano Japoncev. Tudi druge poljske pridelke in klavno

živino more Mandžukuo dajati Japonski in to je v te mčasu pač najvažnejša pomena za Japonce. Tako je Mandžukuo vojaško, gospodarsko in glede na prebivalstvo velikanske važnosti za Japonsko. A tudi Mandžukuo se je okoristila z japonskim načinom gospodarstva. (Pester Lloyd)

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, in 18.30
Pretrpetljiva žalostna zaneljane dekle
Speča lepota
Najnovejši film ljubljenske občinstva LUISE FERIDE
V ostalih vlogah: Amedeo Nazzari, Osvaldo Valenti
KINO MATEA - TEL. 22-41
Tajinstveno napet film o iznajditelju naprave, ki bo napovedovala smrt...
Svet bo trepetal...
Claude Dauphin, Marguerite Sologne
KINO UNION - TEL. 22-21
Eden najlepših pravljinskih filmov poln zabave in umetniškega učinka za mlado in staro
Cenerentola - Pepelka
V glavni vlogi: Silvana Jachino, Roberto Villa, Paolo Stoppa i dr.
Jutri v nedeljo predstave ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 - Ob delavnikih od 2.15 dalje.
Prekribite si vatpance v predprodaji!
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Službe
Dobe:
Kuharico
večšo vseh gospodinjstevskih poslov sprejemem. Crnjač Josip, Ljubljanska ul. 23 od 2 do 3. — Trgovina Crnjač, Šelenburgova ul. ves dan. (b)
Hlapca
za gospodarska dela, starejšega sprejemam na delo (trajno). Hrana, stanovanje v hiši. Naslov v upravi »Slov.« pod 5492.
Pouk
Italijansčine se želijo učiti štiri osebe skupno po eno uro dnevno. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 5526. (u)
Prodamo
Parkete
hrastove in bukove dobavlja Jos. R. PUH, Ljubljana, Gradaška ulica 22, telefon 25-13.

Objave
Pridelovalcem sončnice
priporočamo, da seme do bro posuše in očistijo ter shranijo na suhem do naših novih navodil. Tovarna olja Hrovat & Komp., Ljubljana.
Mizarji lesne industrije!
Univerzalne mizarne stroje, liste za tračne žage, krožne žage, venci, cikanke in polnojarmenke ter orodje za rezkalne stroje, nudim iz zaloge. Obenem pa sporočam, da sem PRESELILO svojo trgovino iz Frančiškanske ulice v Šiško (postaja) čestne železnice pri »Stari šoli« — policiji).
DOVŽAN IVAN, Ljubljana — Šiška, Galetova ulica št. 4.
Za tvrdko Anton Kovačič
splošno pečarstvo, se vsa naročila sprejemajo v restavraciji »Sestica« pri blaginčarji. — Prosim stranke, da se poslužujejo tega naslova. o

Naročajte »Slovenca«!

Zapustil nas je naš ljubljani mož, atek, sin in brat, gospod

Kukovič Kazimir

policijski komisar.

Pogreb bo v soboto, dne 10. oktobra ob 4 popoldne v Zal. Naj počiva v miru!

Ljubljana, dne 8. oktobra 1942.

Zalujoči: žena Pavla, sinček Janezek, mati in brat.

Umrla nam je naša mama, stara mama, tela itd., gospa

Pečnik Marija

roj. Šetina

po kratki bolezni, previdena s tolažili svete vere. Nepozabno pokojnico spremimo na njeni zadnji poti na pokopališče k Sv. Juriju iz hiše žalosti, Stožice 47, v nedeljo popoldne ob 5.

Ljubljana-Stožice, 9. okt. 1942.

Zalujoči: Alojzij, Avgust, sinova, Ivanka, hčerka, in sorodstvo.

Za vse dokaze iskrenega sočustvovanja in počaščenja spomina naše ljubljene mame, gospe

M. Osana roj. švigelj

izrekamo vsem našo srčno zahvalo: Bog plačal!

Ljubljana, dne 10. oktobra 1942.

Zalujoči otroci

A. Fogazzaro: Palača ob jezeru

Za palačo sta kramp in lopata temeljito napadla hrib in pripravila polkrožno dvorišče, kjer šumlja vodomet in osvežuje nenavadne tropične rastline. Vse dvorišče je pokrito z drobnim belim gruščem in ob obeh straneh vodomet sta še dve veliki gredici redkih cvetlic. Po zidovju ob hribu se vzpenjajo pasjonke, jasmin in druge nežne plezalke, ki povsod iščejo opore in jo hvaležno okrasijo s cvetjem. Pasjonke se vzpenjajo tudi ob notranjih oglih obeh kral in segajo do lože. V sredini podporne zidu, prav nasproti lože, se vzpenja po hribu med južnim in vzhodnim pobočjem široko stopnišče, okrašeno s kipi in orjaškimi cipresami, ki rastejo ob obeh straneh. Na desni in levi se bobotijo trte v lepo urejenih vrstah. Nekatere ciprese so zgubile vrhove in pozna se jim še razpoka, ki jo jim je povzročila strela. Večina pa jih je nedotaknjenih in se košatijo v svoji častitljivi starosti. Zde se kakor orjaški ciklopi, ki v slovesnem pohodu stopajo z gore, da se umijejo v jezeru. Okrog sebe vzbujajo tišino in začudenje.

Izmed kipov jih je komaj osem ali deset na podstavkih, ki so zakriti z gostim bršljanom. Skozi zelenje stegujejo gole roke kakor grozeče Sibile ali pa kakor premagane in okamenelke nimfe. Vrtarjevemu sinu je ta druga menepodoba bila ljubša in imel je navado, da jim je podajal v roke šope trave in cvetlic. Na vrhu stopnišča je bil postavljen velik bazen, ki se je naslanjal na eleganten surov zid, izdelan iz belega, rdečega in črnega kamna. Ta zid je bil razdeljen na pet arkad, okrog enakega števila vdolbin z marmornatimi žarami. V srednji vdolbini se je gola in smešljajoča se Najada sklanjala nad žaro in jo z nogo upogibala k tlom. Iz nje je tekla voda, ki se je

stekala v bazen in odtod bila napeljana do vodomet na dvorišču. Na podnožju kipa so bile vklesane znamenite Heraklitove besede:

»panta reie.
Iz knjižnice, ki leži na skrajnem vzhodu palače, se pride na višje vrtičke, ki skoraj vsega pokriva senca mogočne magnolije. Odtod vodijo ozke stopnice na dvorišče k vratici pristana in k izhodu. Odtod se more po ozki stezi dospeti v R...

Na drugem koncu hiše je zgrajena trdna ograja ob robu skal, ki se vzpenjajo nad vodo. Za ograjo je široka pot, ob njej cvetovče gredice, za temi pa obširen rastlinjak z južnim sadjem, odkoder prihajajo v lepih poletnih dneh veliki lonci s kosatimi citronami, ki se, postavljeni na ograjo, ogledujejo v jezeru. Na koncu poti se ob zidu začena smrekov gozdiček, ki se kakor črn trak razteza ob zidu do vrtnarjeve hišice poleg izhoda, odkoder se po ozki stezi dospe na glavno cesto.

S svojimi cipresami, vinogradi, z vencem smrek in z jezerom ob vznožju, bi se palača na sliki zdela nenavadno ljubka. Bilo bi si mogoče predstavljati pred njo obširno jezero, srečne vasi, ljubke pristave, lepe vrtove med modrino vode in neba. Tudi v resničnem, pustem in strogem okolju palača nima žalostnega videza. Zunaj obzidja bregovi, obrnjeni proti jugu in porasli z oljkami, pripovedujejo o milih zimah. In skozi glavni vhod, ki se odpira na zahodu proti dolini, se vidi in skoraj sliši življenje dela človeških rok. V to smer kretno pogledi in misli, kadar hočejo videti daleč in si želijo sproščanja. Palača gospoduje nad vso pokrajino s svojo gosposko veličino. Kdor tu prebiva, si lahko domišlja, da je gospodar vsega, kar vidi okrog sebe. Lahko si predstavlja, da je mogočen in ponosen kralj, ki se mu nihče ne upa približati, kajti gore čuvajo njegov prestol in voda se dotika njegovih nog.

»Pravijo, da odtod ni slab razgled.« je de-

jal grof, ko je z gostom vstopil v ložo. »Tudi meni se zdi kar zadovoljiv. Berite to.«

Pokazal mu je ploščo nad srednjim obokom.

Silla je čital latinski napis, ki ga je dal vklesati eden izmed grofovih prednikov. Grof se je postavil zadaj za mladeniča z rokami, sklenjenimi na hrbtu.

»Kakor vidite, se je moj praded precej ukvarjal s kralji. Mene pa ta služba prav nič ne mikala. Odočel bi se zanj samo, če bi moral izbirati med njim in demokratičnimi razcapanci. Ali niste vi istega mnenja?«

»Vdan sem kralju.« je z vneto odvrnil mladenič.

»Boril sem se z njim za Italijo.«

»Ah! Za Italijo! Prav dobro! Govorite o dogodku enega dneva, a jaz mislim na ustavnove, ki se presojajo po pričevanjih stoletij. Imam demokratičnega tajnika, ki mi je zelo drag, ker je najboljše in najbolj poštena žival na svetu. Sicer pa, če imate kak ideal, vam ga nočem pokvariti, naj bo že kakršen koli, kajti brez idealov srce pade v trehuh.«

»Kaj je pa vaš ideal?« je vprašal Silla.

»Moj? Poglejte!«

Grof se je približal ograji proti jezeru.

»Vidite, kje sem izbral svoje bivališče, sredi najvišjega razodevanja narave, sredi veličastne aristokracije, ki nikakor ni bogata, a mogočna, ki vidi zelo daleč, brani doline, zbira sile za industrijsko življenje pokrajine, proizvaja čist in poživljajoč zrak in ne zahteva ničesar za vse te dobrote, razen svoje prednosti in veličine. Ne vem, če razumete zdaj, kaj je moj ideal in zakaj živim daleč od sveta. Pojdite.«

Grof je bil nenavadno sposoben vodnik in je opozarjal gena na najmanjšo stvar, ki je bila količkaj pomembna, mu razlagal pojmovanje svojega prednika, ki je dal zgraditi palačo, kakor da bi bil živel v njegovi družbi. Stari vojščak je naredil vse kakor velik gospod. Zimsko in

poletno bivališče, vsako s tremi nadstropji: kuhinje, kleti, skladišča in drugi prostori za služinčad so bili napol pod zemljo, monumentalno stopnišče na vzhodnem krilu, v prvem nadstropju krasne slavnostne dvorane. Te je poslikal neznani slikar z neverjetno domišljijo: povsod lože, terase, obeliski, prizori iz bitk, viteški boji, zelo daleč od Leonardovih nauk, popolnoma nepravilne v risbi, a ne brez življenja.

»Slišal sem,« — je dejal grof mladeniču, ko mu je razkazoval te slike, »slišal sem od strani svojih dobrih prijateljev, da je ta slikar bil bedak, nekateri so ga imenovali celo vola. Jaz se na te stvari ne razumem; te izjave pa so mi všeč, ker ne ljubim umetnikov.«

Prav zares; ni jih ljubil in tudi ne razumel. Imel je mnogo slik, izmed katerih so nekatere bile pravi umotvori. Zbrala jih je njegova mati, rojena markiza B... iz Florence, ki je strastno ljubila slikarstvo. Grof o tej umetnosti ni imel najmanjšega pojma in je spravljaj svoje prijatelje v največjo osuplost, ko je z mirnim glasom podajal najbolj gorostastne izjave. Prav radevolje bi bil obrnil proti steni neko Rafaelovo sliko in naredil prevleko iz Tizianove. Ob pogledu nanje je imel prav isti občutek, kakor da bi gledal navadno platno in tega svojega mišljenja za vse na svetu ni hotel skrivati. Manj sovražno so mu bili stari slikarji, ker se mu je zdelo, da so manj umetniki, bolj meščanski. Tega svojega mnenja pa ni znal dokazati. Še prav posebno pa je sovražil pokrajinske slike, ki so se mu zdele znak propada, umetnosti, ki jo je navdihoval skepticizem, prezir družabnih dolžnosti in neke vrste sentimentalni materializem. Ni hotel sicer odstraniti slik, ki jih je s toliko ljubeznijo zbrala njegova mati, a spravil jih je na nek dolg hodnik v drugem nadstropju, na severni strani hiše, nad jedilnico, kjer so sončni žarki zjutraj in zvečer komaj osvetlili pozlačene okvirje.